

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta právnická

Diplomová práce

Manželství v islámském právu – historie a současnost

Lenka Holzgartner

Plzeň 2018

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně na základě uvedené literatury a veškeré citace z pramenů jsem vyznačila.

V Dobřanech dne 19. 3. 2018

.....

Lenka Holzgartner

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych chtěla poděkovat JUDr. Et PhDr. Stanislavu Balíkovi, Ph.D. jakožto vedoucímu mé diplomové práce za cenné rady i připomínky, vstřícný přístup, ochotu a věnovaný čas.

OBSAH

ÚVOD	1
1. VZNIK A HISTORIE ISLÁMSKÉHO PRÁVA	3
1. 1. Předislámské období	3
1. 1. 1. Nové pohledy na život žen v předislámském období	4
1. 2. Reformy po islámu	5
1. 3. Neměnnost islámského práva	6
2. MOHAMED	7
2. 1. Dětství, dospívání	7
2. 2. Manžel	7
2. 3. Mekka a její význam	9
2. 4. Prorok	10
2. 5. Po smrti strýce a ochránce Abú Tálíba	11
2. 6. Odchod z Mekky, příchod do Medíny	11
2. 7. Loupeživé výpravy, válečník	12
2. 8. Sjednotitel	12
2. 9. Smrt, jeho následovníci	13
2. 10. Historický význam	13
2. 11. Čtení s hvězdičkou	14
3. PRAMENY ISLÁMSKÉHO PRÁVA	16
3. 1. Primární prameny	16
3. 1. 1. Korán	16
3. 1. 2. Sunna	16
3. 2. Sekundární prameny	17
3. 2. 1. Idžma	17
3. 2. 2. Qijás	17
4. ISLÁMSKÉ PŘÁVNÍ ŠKOLY	18
5. MANŽELSTVÍ	19
5. 1. Formy manželství	19
5. 1. 1. Manželství zvykové	19
5. 1. 2. Manželství na pochodu	20
5. 1. 3. Dočasné manželství	20
5. 1. 4. Manželství prázdninové, cestovní	21
5. 1. 5. Polygamie, resp. polygynie	21

5. 2.	Uzavření manželství	24
5.2.1.	Překážky uzavření manželství	24
5.2.1.1.	Neodstranitelné překážky	24
5.2.1.2.	Odstranitelné překážky	26
5. 3.	Věk při uzavírání manželství	26
5. 3. 1.	Dětské svatby	28
5. 3. 1. 1.	Fiktivní svatba	29
5. 3. 1. 2.	Dětské nevěsty - současnost - Evropa	29
5. 4.	Proces uzavírání manželství	31
5. 4. 1.	Wálí	32
5. 4. 2.	Souhlas ženy	32
5. 4. 3.	Mahr	32
5. 4. 4.	Manželská smlouva	34
5. 4. 4. 1.	Registrace manželské smlouvy u státního orgánu	35
5. 5.	Zrušení a zánik manželství	35
5. 5. 1.	Změna víry jednoho z manželů	36
5. 5. 2.	Zapuzení ženy	36
5. 5. 3.	Rozvod soudní cestou	37
5. 5. 4.	Rozvod manželství a výchova nezletilých dětí v islámském právu	37
5. 5. 4. 1.	Kuriózní případ z německé justice	38
6.	HISTORIE A SOUČASNOST MANŽELSTVÍ VE VYBRANÝCH ISLÁMSKÝCH ZEMÍCH	40
6. 1.	Saúdská Arábie	40
6. 1. 1.	Negativní důsledky příbuzenských sňatků	41
6. 1. 2.	Stanovení maximální výše mahru	41
6. 1. 3.	Saúdská Arábie a porušování lidských práv, zejména práv žen	41
6. 1. 3. 1.	Samar Badawi	44
6. 1. 4.	Rostoucí počet manželství na pochodu	45
6. 1. 5.	Nejabsurdnější důvody k rozvodu v Saúdské Arábii	47
6. 2.	Jemen	47
6. 2. 1.	Nudžúd Alí	48
7.	SŇATEK MUSLIMA S ČEŠKOU	52
7. 1.	Pozitivní zkušenost Češky s muslimským manželem	54
7. 2.	Negativní zkušenost Češky s muslimským manželem	54

8. ISLÁM A NÁSILÍ NA ŽENÁCH	56
8. 1. Dovolené bití ženy dle Koránu	56
8. 2. Legalizované násilí na ženách v islámu	57
8. 3. Obřízka	59
8. 4. Snahy o legalizaci nekrofilie v 21. století	60
8. 5. Násilí na ženách v České republice	61
ZÁVĚR	62
SUMMARY	64
SLOVNÍK POUŽITÝCH ARABSKÝCH VÝRAZŮ	65
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	66

ÚVOD

Cílem této práce je seznámit čtenáře srozumitelnou formou s manželstvím v islámském právu, a to od počátku islámu až po současnost. Jedná se o námět velmi zajímavý a zároveň značně obsáhlý. Téma, se kterým se z důvodu světové globalizace i migrace obyvatel také stále častěji setkáváme a které vzbuzuje v nemuslimské populaci značné vášně. Muslimská žena je tradičně vnímána jako utlačovaná, téměř bezprávná osoba, jenž je v manželství podřízena výhradně manželovi a jeho vůli. Zda tomu tak je či není, si může čtenář udělat vlastní úsudek. V této práci se nebudu vyhýbat kontroverzním tématům ani současnému dění.

Diplomová práce je rozdělena do osmi základních kapitol, které jsou pak dále členěny. V první kapitole popíší vznik a historii islámského práva, vč. doby předislámské. Pro neodmyslitelnou spjatost islámu s jeho zakladatelem Mohamedem bude proroku Mohamedovi věnována patřičná pozornost. Tato v pořadí druhá kapitola pomůže čtenáři lépe pochopit, za jakých podmínek a z jaké situace islám vznikl. Mohameda si v této kapitole představíme mimo jiné i jako manžela.

Třetí a čtvrtá kapitola jsou věnovány pramenům islámského práva a islámským právním školám. Tyto části jsou zmíněny spíše okrajově, avšak ve své práci budu také uvádět odlišné názory jednotlivých škol při interpretaci islámského práva. Z tohoto důvodu považuji za důležité zmínit se o existenci těchto čtyř islámských právních škol a objasnit tak čtenáři příčinu různosti názorů.

Pátá kapitola je věnována manželství. Budou zde vysvětleny formy manželství, způsob uzavření i zrušení a zánik manželského stavu. Také se zde čtenář seznámí s procesem uzavírání svazku či s věkovou hranicí pro vstup do manželství.

Kapitola šestá je jakousi sondou do historie a současnosti manželství v Saúdské Arábii a Jemenu. Prostor je zde věnován také aktuálním problémům těchto zemí v souvislosti s manželstvím. V případě Saúdské Arábie to jsou negativní důsledky příbuzenských sňatků, příliš vysoké částky mahru, rostoucí počet manželství na pochodu i porušování lidských práv, zejména pak práv žen. Jemen je pak nejčastěji kritizován kvůli dětským nevěstám.

Předposlední kapitola se zabývá uzavřeným manželstvím Češek s muslimy, přičemž jsou popsány příběhy jednotlivých žen, ať s pozitivní či negativní zkušeností.

Osmá závěrečná kapitola je věnována toliko diskutovanému násilí na ženách v islámském právu. Popsáno bude například dovolené bití ženy dle Koránu, legalizované násilí na ženách, kdy oběti násilných činů jsou nuceny k sňatkům s jejich pachateli z důvodu zachování rodinné cti. V neposlední řadě bude nastíněna problematika ženské obřízky, jejíž původ někteří spatřují v Koránu či sunně.

1. VZNIK A HISTORIE ISLÁMSKÉHO PRÁVA

1.1. Předislámské období

Hlavní roli v předislámském období mělo primitivní nepsané zvykové právo, které se předávalo ústně z generace na generaci a také ustálená rozhodovací praxe. Platnost tohoto práva nebyla opřena o legislativní text ani zjevení, nýbrž o autoritu otců a praotců. Platila zásada dobře známá i z evropského právního vývoje – „co je staré, to je dobré.“ Jedinec nebyl odpovědný Bohu, ale svému kmeni a odkazu předků.¹ Zcela zde chyběla moc zákonodárná, výkonná i soudní. Právo tedy vykonával přímo poškozený, popřípadě jeho rodina či kmen poškozeného. Spory vzniklé mezi jednotlivými kmeny byly řešeny silou, tedy zbraněmi, spojeneckými úmluvami, přičemž se uzavíraly také smlouvy o placené ochraně. Loupežné nájezdy na kmeny, se kterými tato smlouva nebyla uzavřena, nebyly ničím výjimečným a také se nepovažovaly za nic nečestného. Tato tradice přetrvávala i do doby Mohameda.

Vnitrokmenové spory se řešily arbitráží. Arbitr byl vybírán ad hoc stranami sporu, nejčastěji se jím stával věštec, resp. kněz pohanského kultu, který byl v kontaktu s nadpřirozenými silami.² Předpokládá se, že v převážně obchodnické Mekce došlo k rozvinutí základů práva obchodního, a že zde spory rozhodovali oficiální rozhodci, kteří však stále rozhodovali dle práva zvykového. Naproti tomu v Medíně, která byla převážně zemědělskou obcí, byly položeny základy práva týkající se držby půdy.

Z hlediska práva občanského byly pro toto období typické kratochvíle jako hazardní hry a sázky. Častým jevem mělo být také půjčování peněz na úrok či nákupy obilí a dalších základních potravin za účelem ovlivňování jejich cen či výhodnějšího prodeje v období nedostatku těchto potravin. Takové jednání můžeme i z dnešního pohledu označit jako spekulativní nákupy.

V oblasti trestního práva měl značný význam institut krevní msty, jejíž hrozba odrazovala od zabíjení příslušníků cizího kmene, na druhé straně dozvuky jednoho zločinu mohly pronásledovat i dlouhou řadu generací.³

Co se týká oblasti práva rodinného, byla v otázce způsobů soužití značná rozmanitost a volnost, která je později muslimy označována za nemorálnost. Praktikovala se nejen polygamie a soužití s konkubínami, ale manželé si také

¹ Potměšil, Jan: *Šaría: úvod do islámského práva*. Praha: Grada, 2012, 33 s.

² Osina, Petr: *Základy islámského práva*. Praha: Leges, 2012, 13 s.

³ Osina, Petr: *Základy islámského práva*. Praha: Leges, 2012, 13 s.

mohli měnit své manželky mezi sebou. Rozvod byl poměrně snadnou záležitostí nejen pro muže, ale také pro ženu, přičemž někdy nemuselo být zřejmé, kdy se jednalo ještě o střídání manželek a kdy šlo již o naprostou promiskuitu. Objevují se dokonce i úvahy o tom, že v předislámské době existovalo manželství, kde byl matriarchální model rodiny spojený s polyandrií, nebo-li mnohomužstvím. Tyto úvahy podporuje skutečnost, že tento matriarchální systém přežívá do dnešních dní u některých kmenů saharských Tuaregů, kteří se hlásí k islámu. Avšak nově vznikající islámská společnost přijala model patriarchální rodiny, kde žena je doposud v podřízené roli.

Ženy v předislámském období jsou často vykreslovány jako utlačované a bezprávné, kterým se dostalo základních práv až s příchodem islámu. Zda je tento podávaný obrázek o předislámských ženách opravdu objektivní, můžeme polemizovat po přečtení následující podkapitoly.

1.1.1. Nové pohledy na život žen v předislámském období

Muslimští apologeti šariátské předpisy vyzdvihují jako revoluční krok na poli práv arabské ženy ve srovnání s dobou džáhilíje, což je arabský muslimský výraz pro předislámské období a znamená doslova „nevědomost“.⁴ Dle jejich názoru se ženám s příchodem islámu dostalo značných práv a bylo zlepšeno jejich postavení ve společnosti. K nejdůležitějším získaným právům ženy patří nárok na dědictví, které do té doby žena neměla, dále omezení polygynie, stejně tak přiznání určitých práv i v případě rozvodu. V tomto směru byl tedy islám jistě pokrokem v oblasti práv arabské ženy. Dle některých novějších kritických studií však podávaný obrázek o životě v předislámské Arábii nemusí být objektivní, jelikož dostupné informace pocházejí téměř všechny výhradně z prací muslimských autorů. Příkladem pochybností o pravdivosti líčení předislámského pořádku pozdějšími muslimskými historiky a učenci je postava Muhammadovy první manželky Chadídži.⁵ Jak popisují ve druhé kapitole věnované Mohamedovi, byla Chadídža zámožnou, společensky dobře postavenou vdovou, která uzavřela manželství s Mohamedem na základě svého rozhodnutí a ze své vůle. Dokonce tak měla učinit i bez zprostředkování mužským poručníkem. Byla prorokovi nejen

⁴ Macháček, Štěpán: *Proměny arabského manželství: muslimská žena a rodina mezi tradicí a modernitou*. Dějiny a současnost. 2004, roč. 26, č. 3, 19 s.

⁵ Macháček, Štěpán: *Proměny arabského manželství: muslimská žena a rodina mezi tradicí a modernitou*. Dějiny a současnost. 2004, roč. 26, č. 3, 19 s.

oporou ve věcech víry, ale také jej podporovala finančně a poskytovala mu ochranu, když hlásáním svých zjevení si znepřátelil mekskou aristokracii. Právě uvedené však vůbec nekoresponduje s nám nabízeným obrazem předislámské utlačované a bezprávné ženy. Z dnešního pohledu by se Chadídža bezpochyby dala označit za ženu emancipovanou.

1.2. Reformy po islámu

Jak jsem již uvedla, příchod islámu je spojován se zlepšením postavení ženy ve společnosti a zaručením jí některých práv, které v době předislámské ženy neměly, což bylo na poli práv žen bezesporu značným pokrokem.

V rodinném právu byl například zakotven pouze jeden model soužití a omezena polygamie, resp. polygynie, kdy jeden muž mohl oproti minulosti mít současně maximálně čtyři manželky. Další změnou bylo zakázání institutu adopce, které lze však obejít uznáním dítěte za vlastní. K těm důležitým nabytým právům žen patří, že mahr (obvěnění) se nevyplácí již otcí nevěsty, ale přímo nevěstě. Došlo také ke ztížení rozvodu stanovením iddy (čekací lhůty), během níž může vzít muž své rozhodnutí rozvést se zpět, a to tak, že se v této lhůtě nezdrží intimností s manželkou či přímo vezme zapuzení zpět. V oblasti dědického práva je ženám přiznán dědický podíl. Tento podíl je sice poloviční oproti podílu muže, ale vzhledem k tomu, že v době předislámské neměla žena nárok žádný, je to dozajista pokrok.

Korán doporučuje zachycovat smlouvy v písemné podobě a také přivádět svědky k právním úkonům. Zde se však opět setkáváme s nerovným postavením muže a ženy, vzhledem k tomu, že svědectví ženy má poloviční hodnotu než svědectví muže. Zapovězeny jsou dříve oblíbené hazardní hry a stejně tak půjčování peněz na úrok. V oblasti trestního práva je zakázána krevní msta, jenž je omezena na právo pozůstalých zabít pouze a přímo viníka či žádat odškodné.

Co se týká členění práva na jednotlivá odvětví, které známe z kontinentálního či angloamerického právního systému, toto je islámskému právu cizí. Právo hmotné je smíšené s procesním právem, právo kultovní s majetkovým právem. Veškeré příkazy Alláha mají stejnou platnost, ať se jedná o plnění závazků ze smluv či denních modliteb.

1.3. Neměnnost islámského práva

Podle islámských duchovních a právníků nelze principy šaríi podrobovat lidským zásahům, neboť je zásadně neměnné a nezměnitelné, jelikož jde o právo zjevené Bohem. Právě v tomto je základní rozdíl oproti právu kontinentálnímu a angloamerickému.

Dle islámské věrouky bylo právo dáno člověku a společnost se musí sama právu přizpůsobit, než aby vytvářela své vlastní zákony, byť by se jednalo o zákony, které reagují na měnící se problémy běžného života. Naproti tomu, ale islámská právní teorie připouští, že Boží zjevení nebyla seslána a následně zapsána ve zcela srozumitelné a přístupné formě a bylo potřeba staletí značného úsilí a práce islámských právníků, aby mohlo být toto právo použito v praxi. Není tím však myšleno vytváření nových právních norem, ale pochopení a lepší formulaci již existujícího práva.

Přes výše uvedené je v drtivé většině muslimských států základním dokumentem, jenž určuje rámec státu, ústava. Je v ní upraven charakter státu i role islámského práva v dané zemi. Je možné setkat se i s jinými zmínkami či odkazy na islám. Například íránská a jemenská ústava spojuje obecné státoprávní a společenské principy s verši Koránu, jiné zase odkazují v obecné rovině na dodržování islámu, Koránu a Božích slov. Některé ústavy zakotvují pro muslimy různá privilegia – např. zpravidla jen muslim se může stát hlavou státu nebo může zastávat vysoké pozice ve státním aparátu.⁶

⁶ Bezoušková, Lenka: *Islámské rodinné právo se zaměřením na právo manželské*. Praha: Leges, 2013, 57 s.

2. MOHAMED

2.1. Dětství, dospívání

Mohamed, nazýván také Muhammad (plným jménem Muhammad ibn Abdilláh ibn Abdilmuttalib), se narodil do zámožné rodiny v severoarabském městě Mekka. Datum narození Mohameda není přesně znám. Někteří říkají 20. 4. 570, další 26. 4. 570 či dokonce až rok 571. Nejčastěji je uváděn rok 570. Jeho rodina pocházela z rodu Hášimovců, jenž byla málo významnou větví kmene Kurajšovců.

Mohamedův otec Abdulláh (znamená Alláhův otrok) zemřel v době, kdy matka byla těhotná. Mohamed tak svého otce nikdy nepoznal. Následně byl vychováván svým dědečkem z otcovy strany Abd al-Muttalibem. Již v pěti letech Mohamed ztratil také matku Aminu a o několik let později i svého dědečka. A tak ve věku osmi let přešel do péče svého strýce Abú Táliba, který se stal novým vůdcem Hášimovců. Mohamed byl jeho chráněncem a ten jej chránil před zbytkem Mekky, když se mu snažili ostatní ublížit. Svého strýce doprovázel již jako náctiletý na jeho obchodních cestách a v důsledku toho se stal velmi zcestovalým a znalým cizích poměrů. Strýc ho vzal na obchodní cestu do Sýrie. Ta byla v porovnání s Mekkou velmi odlišným místem – sofistikovanou křesťanskou zemí do značné míry patřící do kosmopolitní kultury Středomoří. Stojí za pozornost, že právě od syrských křesťanů získali Arabové svou abecedu. V době Mohamedova dětství neexistovaly žádné knihy psané v arabštině. Ta sloužila pouze pro psaní poezie a obchodní korespondence.⁷

2.2. Manžel

Jednou z Mohamedových zaměstnavatelek byla jeho vzdálená o patnáct let starší sestřenice, tehdy čtyřicetiletá vdova Chadídža, která v té době byla matkou již tří dětí. Ta jej najala, aby ji zastupoval na obchodních cestách po Sýrii. Mohamed měl pověst člověka s dobrou povahou a smyslem pro obchod. Obchodování mezi Mekkou a Sýrií bylo v té době značně riskantní. Také vedení karavany i samotné vyjednávání v Sýrii vyžadovalo značných znalostí i dovedností. Bylo také spojené se značným rizikem ze stran nájezdníků, kteří karavany ve velkém přepadali. Jednou si s sebou Mohamed vzal na obchodní cestu jednoho z Chadídžiných otroků. Když se vrátili, otrok vyprávěl, jak jistý

⁷ Warner, Bill: *Život Mohameda: Síra*. Brno: CSPI International, 2015, 13 s.

křesťan o Mohamedovi prohlásil, že je předurčen k tomu stát se mocným mužem. Během té samé cesty se Mohamedovi podařilo zdvojnásobit Chadídžiny investice.⁸ Tímto tehdy pětadvacetiletý Mohamed na Chadídžu natolik zapůsobil, že mu roku 595 nabídl manželství. Jako věno jí Mohamed dal dvacet velbloudic.

Některé zdroje uvádějí, např. Ibn Ishaq, že Chadídža Mohamedovi porodila pět dětí, a to jednoho syna a čtyři dcery s tím, že všechny tyto děti se narodily ještě předtím, než Mohamed začal kázat islám. Dle knihy *Život Mohameda Síra*, ze které nejčastěji čerpám, měli spolu děti šest; dva syny, kteří zemřeli již v dětství a čtyři dcery. Tyto dcery se dožily dospělosti a údajně se jmenovaly Zainab, Ruqayyah, Umm Kulthum a Fátima. Šíté tvrdí, že Mohamedova je pouze dcera Fátima a že ostatní dcery jsou buď Chadídžiny děti z předchozího manželství, nebo děti její dcery.⁹ Dcera Fátima má být jediné jeho dítě, které jej přežilo.

Manželství s Chadídžou bylo pro Mohameda zásadní ve více směrech. Svatbou s ní se stal zámožným mužem, jelikož podle arabských zvyků dědili pouze prvorození a v důsledku toho Mohamed nezískal dědictví ani po svém otci Abdulláhovi, ani po svém dědovi. Také v ní měl svoji velkou důvěrnici a utěšovatelku. Zároveň patřila k prvním lidem, kterým sděloval svá vidění, a také se stala první, kdo přešel na jeho novou víru. V letech 595 až 619 byl ženat pouze s ní. Až po její smrti se oženil znovu. Následně pak pojal za manželku dalších devět žen, které byly nejčastěji dcerami blízkých spojenců a kmenových vůdců či vdovy po bojovnících z bitev, ve kterých Mohamed našel zalíbení. I v samotném počtu manželek se však zdroje liší. Mohamed měl mít potomky jen se svojí první ženou a ostatní manželství měla být bezdětná. Avšak ani v tomto nepanuje ve zdrojích naprostá shoda.

Druhou manželkou byla Sauda, která byla muslimkou a vdovou. S ní uzavřel manželství přibližně tři měsíce po Chadídžině smrti.

Se svojí třetí manželkou Aišou se zasnoubil krátce po svatbě se Saudou. Aiše vyplatil věno ve výši čtyři sta dirhamů. Právě toto v pořadí třetí manželství s Aišou patří mezi nejdiskutovanější témata mezi muslimy a kritiky islámu. Co

⁸ Warner, Bill: *Život Mohameda: Síra*. Brno: CSPI International, 2015, 13 s.

⁹ *Mohamed*. Wikipedie: otevřená encyklopedie [online]. [vid. 2018-1-11]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Mohamed>

vzbuzuje značné emoce a nevoli ze strany nemuslimů, je věk Aiši, která se podle nejčastěji uváděných zdrojů stala manželkou proroka Mohameda ve věku šesti let a k naplnění manželství mělo dojít již ve věku devíti let. Přičemž tento odklad naplnění manželství si měl vymínit Aišin otec. V tomto čase bylo Mohamedovi padesát tři let a měl před sebou ještě přibližně devět let života. Aiša byla dcerou Abú Bakra, jenž byl Mohamedovým přítelem, následovníkem a přímým nástupcem. Aiša byla nejmladší z Mohamedových manželek a také byla jediná pannou. Věk ostatních manželek je uváděn ve zdrojích rozdílně, avšak nikde jsem nenalezla, že by byl nižší než 20 let. Manželství s Aišou bylo tedy v tomto ohledu výjimečné.

2.3. Mekka a její význam

V Mekce se nacházela kamenná budova ve tvaru krychle zvaná Kába. Kába byla posvátným místem, kde se nacházela vyobrazení mnoha kmenových bohů.¹⁰ V době před Mohamedem bylo uctíváno značné množství božstev a k tomu účelu Kába původně sloužila. Byla určena nejen k náboženským rituálům, ale také sloužila jako komunitní centrum. Současně byla také významným poutním cílem.

Dle islámu byla tato Kába postavena Abrahámem, tedy praotcem všech Židů. Do dnešních dnů je Kába považována za nejposvátnější místo islámu. Místo natolik důležité, že pouť do Mekky je jedním z pěti pilířů islámu. Každý muslim, je-li fyzicky schopen a má-li k tomu dostatek finančních prostředků, by měl alespoň jednou za život tuto pouť vykonat. Věřící tuto stavbu sedmkrát obcházejí a doufají, že se budou moci dotknout kamene, který je umístěn v jednom z rohů Káby.

Pro zajímavost uvádím několik parametrů této významné stavby:

- jedná se o stavbu zděnou, která je 10m široká, 12m dlouhá a vysoká 15m, nacházející se uprostřed Velké mešity Al-Masžid al-Haram
- je přikrytá černými látkami (hedvábí či brokát), na kterých jsou zlatými nitěmi vyšity verše z koránu
- ve východním rohu fasády je vložen posvátný černý kámen (pravděpodobně se jedná o meteorit mající přibližně 20cm v průměru)
- použitý materiál v interiéru je mramor, pískovec a látky.

¹⁰ Warner, Bill: *Život Mohameda: Sira*. Brno: CSPI International, 2015, 14 s.

2.4. Prorok

První vidění měl Mohamed ve spánku ve věku čtyřiceti let v roce 610, kdy k němu přišel anděl Gabriel a poručil mu, aby nahlas pronesl první slova arabského, Bohem zjeveného písma – Koránu. Toto se událo během měsíce ramadánu v jeskyni poblíž Mekky. Gabriel mu také sdělil, že si jej Mohameda Bůh (Alláh) vybral, co by posledního proroka pro lidstvo. Zpočátku Mohamed vyprávěl o svých mystických zkušenostech jen své oblíbené ženě Chadídži, která jej od začátku povzbuzovala a věřila mu. On sám totiž po prvním zjevení měl obavy, zda se nezbláznil.

Chadídža poprosila Mohameda, aby jí dal vědět, až se Gabriel znovu objeví. Když jí řekl, že Gabriel přišel, nechala Mohameda sedět vedle sebe po pravé straně. Zeptala se ho: „Vidíš Gabriela?“ Mohamed přisvědčil. Poté mu řekla, aby se jí posadil na klín a zeptala se ho, zda je Gabriel stále přítomen. Ano. Následně si svlékla šaty a zeptala se, zda tam Gabriel pořád ještě je. Mohamed řekl, že ne. Chadídža pravila: „Raduj se, není to ďábel, ale anděl.“¹¹

Mohamed se nejprve před každou modlitbou poklonil dvakrát. Až později pochopil, že by se měl během modlitby klanět celkem čtyřikrát a je-li na cestách, pak dvakrát. Během vidění mu Gabriel také ukázal, jak provádět rituální mytí před každou modlitbou. Toto pak ukázal své ženě Chadídže, s tím, že již pochopil, jak vykonávat modlitební obřady. Chadídža ho v tomto také následovala.

Z počátku, když Mohamed promluvil veřejně o svém novém náboženství, nebylo toto přijato s příliš velkým zájmem. V té době existovalo v Mekce několik desítek náboženství. I snad proto získal Mohamed během třinácti let kázání o nové víře jen asi sto padesát přívrženců. Jeho přesvědčování bylo však agresivní, popudilo řadu Kurajšovců. Ti také šli za jeho strýcem Abú Tálíbem, co by ochráncem kmene, kde si stěžovali, že Mohamed proklel jejich bohy, urazil jejich náboženství, vysmíval se jejich způsobu života a žádali nápravu. Abú Tálíb jim však v této věci příliš nápomocen nebyl a oni pochopili, že u něj pomoc hledat nemůžou. V důsledku Mohamedova počínání se situace v Mekce stále zhoršovala a brzy byla plná otevřeného nepřátelství, hádek a velkého nesouladu. Avšak i nadále se jeho strýci dařilo Mohameda ochraňovat.

¹¹ Warner, Bill: *Život Mohameda: Sira*. Brno: CSPI International, 2015, 17 s.

2.5. Po smrti strýce a ochránce Abú Tálíba

Po smrti Abú Tálíba potřeboval Mohamed politické spojence. S jedním sluhou odjeli do padesát mil vzdáleného města Táif. Tam se setkal se třemi bratry, kteří měli politický vliv. Mohamed je vyzval, aby se obrátili na islám, a požádal je o pomoc v jeho boji proti těm, kdo by bránili svá původní náboženství. Cesta však skončila neúspěchem a vrátili se do Mekky.¹² Nezískal tak potřebné spojence a ochranu a následoval nevyhnutelný odchod z Mekky.

2.6. Odchod z Mekky, příchod do Medíny

V důsledku popuzení Kurajšovců a úmrtí jeho strýce, který jej již nemohl ochraňovat, byl Mohamed nucen odejít z Mekky. Mohamed se tedy přesunul přibližně o 440 kilometrů na sever (zhruba deset dnů cesty), a to do města Jathrib, které bylo později přejmenováno na Medína (v překladu "město proroka"). Medíňané už od dávných časů jezdili do Mekky na trhy.¹³ Obyvatelstvo tvořila směs arabských a židovských kmenů. Arabové se však cítili utlačováni a byli s Židy, ale také i mezi sebou, desítky let v konfliktu. Zástupci největších rozhádaných kmenů pozvali Mohameda do Medíny, jakožto mediátora. Mohamedovi se opravdu podařilo navrhnout smlouvu, kterou podepsaly všechny žijící kmeny v Medíně, takzvaný Obecní řád Medíny. Zároveň našel Mohamed v Medíně živnou půdu pro své kázání o islámu, o jediném bohu Alláhovi a také zavedl do Koránu džihád, tedy boj jménem Alláha. Postavil zde také první mešitu.

Přibližně sedm měsíců po příchodu do Medíny došlo k naplnění manželství s Aišou.

V Mekce Mohamed společnost rozdělil na muslimy a ty, kdo vyznávali původní arabská náboženství. Převzal všechny klasické židovské příběhy, aby podpořil svá proroctví, a mluvil o Židech v dobrém. V Mekce ovšem nežili téměř žádní Židé a tudíž tu nebyl nikdo, kdo by se s ním mohl rozcházet v názoru.

V Medíně Židé tvořili polovinu obyvatelstva a dávali Mohamedovi najevo svůj nesouhlas. V Medíně se proto Mohamed přel jak se Židy, tak s arabskými káfíry. Ačkoli bylo ve městě jen pár křesťanů, Mohamed měl spory i s nimi. Všichni káfíři byli v Medíně slovně napadáni.

¹² Warner, Bill: *Život Mohameda: Sira*. Brno: CSPI International, 2015, 27 s.

¹³ Warner, Bill: *Život Mohameda: Sira*. Brno: CSPI International, 2015, 27 s.

Třináct let poté, co začal kázat, a rok od svého odchodu do Medíny, se Mohamed začal připravovat na válku, tak jak mu přikazoval Alláh. Chystal se bojovat se svými nepřáteli – káfiry.¹⁴

2.7. Loupeživé výpravy, válečník

Mohamed začal vysílat své bojovníky na ozbrojené nájezdy na karavany, které mířily do Mekky. Poprvé se tak stalo během posvátného měsíce míru, a tím byl porušen arabský kmenový zvyk. Avšak Korán říkal, že zabití nevěřícího (káfira) v posvátném měsíci bylo činem morálním a zabití bylo oprávněné. Samotní Mekkánci se provinili proti Alláhovi tím, že odporovali islámu. Po tomto nájezdu následovali další. Napadání karavan byla stará arabská tradice, pozdější muslimové omlouvali tyto útoky reálně existujícím válečným stavem mezi Mekkánci a muslimy.¹⁵

Velmi důležitá byla bitva u Badru, ze které proti všem předpokladům vyšel Mohamed jako vítěz. Stalo se tak roku 624, kdy Mohamed vedl přibližně 300 vojáků při přeřazení mekkánské obchodní karavany, jenž se vracela z Gazy do Mekky. Přestože měla Mekka značnou přesilu (uvádí se asi 800 ku 300 vojákům), muslimové zvítězili. Tato bitva je pokládána za počátek velkých muslimských vojenských úspěchů.

2.8. Sjednotitel

Psal se rok 628 a pozice muslimů byla již natolik silná, že se Mohamed rozhodl vrátit do Mekky, nyní co by poutník. Učinil tak v doprovodu přibližně šestnácti set mužů. Na hranicích města Al-Hudajbijah byla uzavřena dohoda o tom, že mu bude umožněno v následujícím roce dokončit jeho pout'. Avšak než se tak stalo, válka mezi ním a Mekkánci propukla nanovo. Na své tedy druhé cestě do Mekky jej doprovázela již obrovská armáda o deseti tisících mužů. Mekkánci zastrašení touto velkou armádou se raději Mohamedovi podrobili bez boje a většina jich konvertovala na islám. Tato jeho pout' měla být od té doby poutí muslimskou.

Mohamed ještě před svou smrtí prostřednictvím islámu sjednotil většinu Arábie. Po jejím sjednocení zahájili muslimové dobývání, které mělo za cíl

¹⁴ Warner, Bill: *Život Mohameda: Síra*. Brno: CSPI International, 2015, 32 s.

¹⁵ *Mohamed*. Wikipedie: otevřená encyklopedie [online]. [vid. 2018-1-11]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Mohamed>

případné sjednocení celého Středního východu pod vládu chalífů. V několika obdobích po jeho smrti došlo ke sjednocení celé Arábie a k dobytí Íránu, Iráku, Egypta, Palestiny, Sýrie, Arménie a velké části severní Afriky.¹⁶

2.9. Smrt, jeho následovníci

Mohamed zemřel po krátké nemoci v Medíně dne 8. června 632 v náručí jeho oblíbené ženy Aiši. Zůstalo po něm devět manželek – Sauda, Aiša, Hafsa, Umm Saláma, Džuvajrjá, Zajnab, Umm Habíba, Safíja a Majmúna, které zaujímají v islámské tradici významné místo. Je jim přezdíváno „ matky věřících“. Nesměly se nikdy znovu provdat za jiného muže.¹⁷ Po Mohamedově smrti se novým vůdcem a hlavou islámu a islámské říše stal Abú Bakr.

Abú Bakr byl přítel Mohameda, a to již v době jeho prvních zjevení. Také patřil mezi první, kteří přijali Mohamedovo učení a tedy mezi první vyznavače islámu. Rovněž jej doprovázel při jeho odchodu z Mekky do Medíny. Zároveň byl zámožným kupcem z rodu Kurajšovců a otcem Aiši, nejoblíbenější Mohamedovi ženy. V pořadí dalšími nástupci byli Umar, Uthmán a Ali. Všichni čtyři jsou nazýváni pravověrnými chalífí a jejich skutky i životy jsou hojně oslavovány a také idealizovány.

2.10. Historický význam

Mohamed vytvořil historicky nevídanou politickou sílu. Spojil náboženství a politiku a díky svému neomezenému mandátu vytvořil trvalou hybnou sílu dějin. Muslimové věří, že mír nenastane, dokud islám nebude vládnout celému světu.¹⁸

Mohamed je obecně řazen mezi nejvlivnější osobnosti všech dob. Byl nejen nesmírně úspěšným náboženským vůdcem, ale i vůdcem politickým. Jeho úspěchem je náboženství, které je dnes druhým nejrozšířenějším a ve které věří více než 1,5 miliardy lidí po celém světě a tento počet se neustále zvyšuje. Pokud jde o vyjádření v procentech, pak je přibližně 23 % světové populace muslimská.

¹⁶ *Mohamed*. Wikipedie: otevřená encyklopedie [online]. [vid. 2018-1-11]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Mohamed>

¹⁷ Bielický, Viktor: *Muhammad a ženy*. Nový orient. 1999, roč. 54, č. 8, 304 s.

¹⁸ Warner, Bill: *Život Mohameda: Sira*. Brno: CSPI International, 2015, 36 s.

2.11. Čtení s hvězdičkou

Při hledání zdrojů k mé práci jsem narazila mimo jiné i na knihu *Sexuální mravy zakladatele islámu*. Jejím autory jsou Zakaríá Botros a Raymond Ibrahim. Tato kniha nabízí značně kritický pohled na Mohameda a je jistě příjemným čtením pro každého kritika islámu. Níže uvedu v krátkosti pár vět k jejím autorům a hlavním myšlenkám této knihy.

Zakaríá Botros je křesťanský kněz narozený v Egyptě roku 1934. Pro svá kázání evangelia muslimům byl egyptskými úřady několikrát uvězněn. Když se tak stalo podruhé, byl odsouzen na doživotí, které mu bylo později změněno na vyhánění do exilu. Avšak ani toto Botrose neodradilo od šíření evangelia mezi muslimy a dál ve své snaze pokračuje. Pro jeho snahy byla v této věci vypsána odměna ve výši šedesáti milionů dolarů pro toho, kdo jej zabije. Taktéž jeho vystoupení jsou provázeny protesty a výhrůžkami ze strany muslimů. Že se nejedná pouze o plané výhrůžky, dokazuje skutečnost, že jeho bratr byl zabit právě za šíření evangelia mezi muslimy.

Raymond Ibrahim je spisovatel, badatel a překladatel se specializací na arabskou historii a jazyk.¹⁹ Narodil se roku 1973 v USA rodině egyptských přistěhovalců.

Autoři se již začátkem knihy zamýšlí nad tím, zda lze Mohameda považovat za vzor morálky v souvislosti s jeho sexuálními návyky. Základem této knihy se stala televizní přednáška Zakaríá Botrose *Zvrácené sexuální praktiky prorokovy*, kterou z arabštiny do angličtiny přeložil právě Raymond Ibrahim. Tématem jsou právě sexuální návyky proroka Mohameda. Jak jsem již zmínila v úvodu této kapitoly, jedná se o čtení, které ocení zejména právě kritici islámu. Nicméně knížku považuji za zajímavou a po lehkém zorientování se v poněkud neobvyklém způsobu napsání, celkem přehlednou. Jednotlivé kapitoly jsou věnovány například vztahu Mohameda k ženám, dětem či mužům. Mohamed je zde vykreslen nejen jako sexuální maniak, pedofil, transvestita a homosexuál, ale také jako nekrofil. V neposlední řadě také snaze Mohameda svá pochybení vysvětlovat a omlouvat svými novými zjeveními.

Jedno takové vidění měl Mohamed následně po té, co byl přistižen při nevěře s otrokyní svou manželkou Hafse. Ve stručnosti popíše situaci tak, jak je

¹⁹ Botros Zakaríá, Ibrahim Raymond: *Sexuální mravy zakladatele islámu*. V Pstruží: Lukáš Lhořan, 2015, 12 s.

zaznamenaná v této knize. Mohamed měl svoji manželce přikázat, aby jela navštívit svého otce. Ona si však v půli cesty uvědomila, že je právě den, kdy ji má Mohamed navštívit a upevnit manželský vztah. Jelikož jej znala, rozhodla se rychle vrátit domů a zde jej skutečně měla nachytat při souloži s otrokyní přímo v její posteli. Nejprve se Mohamed snažil manželku obměkčit slibem, že s touto otrokyní již nikdy nebude nic mít, pokud si tuto záležitost nechá pro sebe. K jeho smůle byla Hafse velice výřečná a následně to řekla i ostatním manželkám, které toto také přijaly se značnou nelibostí. Dle tvrzení autorů měl toto Mohamed ve chvíli, kdy situace byla již neudržitelná, vyřešit právě dalším zjevením. Tímto vznikla súra zvaná „Zákaz“, ve které údajně Alláh kárá Mohameda za snahu potěšit své ženy tím, že je nepodvádí, a manželkám hrozí, že jestli nebudou poslušné, Mohamed se s nimi rozvede a půjdou všechny do pekla. Autoři také uvádějí, že Aiša, která Mohameda znala dobře, ve chvílích, kdy byly zjeveny verše na záchranu Mohameda, poznamenala: „váš pán (Alláh) vskutku plní vaše rozmary a touhy velmi rychle.“²⁰

²⁰ Botros Zakaría, Ibrahim Raymond: *Sexuální mravy zakladatele islámu*. V Pstruží: Lukáš Lhořan, 2015, 24 s.

3. PRAMENY ISLÁMSKÉHO PRÁVA

Formální prameny islámského práva rozdělujeme na primární a sekundární. Primárním pramenem je Korán a sunna. Mezi sekundární pak řadíme idžmu, qijás. Tyto základní prameny islámského práva popíší podrobněji v textu níže.

Vedle těchto základních pramenů jsou ještě doplňkové prameny, které však nemají již takový význam. Jedná se například o maslah, jakožto rozhodnutí na základě veřejného zájmu a urf, který je obyčejem, zvyklostí, tradicí. Dále pak istihsán, což je odchýlení se od ustáleného pravidla ve prospěch pravidla alternativního, které je v daném případě lepším řešením konkrétního případu.

3.1. Primární prameny

3.1.1. Korán

Korán je svatou knihou pro muslimy. Obsahuje všechna pravidla, která Bůh stanovil a předal proroku Muhammadovi, aby řídila lidské chování.²¹ Předal mu jej prostřednictvím četných zjevení po dobu 22 až 23 let. Sepsán byl však až dvacet let po smrti proroka. Korán obsahuje 114 súr čili kapitol a 6342 veršů. Přesný počet veršů závisí na počítání té které badatelské školy, pohybuje se mezi čísly 6204 až 6236.²² Verše jsou povahy náboženské, morální, sociální, ale stejně tak politické a právní. Pravidla vycházející z Koránu jsou považovány za nejvyšší normy a ostatní pravidla, která vycházejí z jiných zdrojů, nesmí být s Koránem v rozporu.

3.1.2. Sunna

Sunna je po Koránu druhým nejvyšším pramenem islámského práva a v překladu sunna znamená tradici (zvyklost). Je autentickou tradicí proroka Mohameda. Zahrnuje jeho promluvy ve specifických případech a jeho jednání v daných situacích.²³ Její funkce je především výkladová, vysvětlující a doplňující ve vztahu ke Koránu. Vyskytne-li se právní problém, hledá se jeho řešení nejdříve v Koránu a teprve pak až v sunně. Jsou-li tyto dva prameny v rozporu, je nutné tuto kolizi vyřešit. Mezi učenci však nepanuje shoda, zda lze derogovat Korán sunnou a naopak sunnu Koránem. Část učenců zastává názor, že je možné

²¹ Osina, Petr: *Základy islámského práva*. Praha: Leges, 2012, 32 s.

²² Osina, Petr: *Základy islámského práva*. Praha: Leges, 2012, 32 s.

²³ Osina, Petr: *Základy islámského práva*. Praha: Leges, 2012, 34 s.

derogovat verš Koránu pozdější sunnu, avšak část toto odmítá s tím, že sunna má především funkci doplňující pramene práva.

3.2. Sekundární prameny

3.2.1. Idžma

Idžma (usnést se na něčem, dohodnout se) může být charakterizována jako jednomyslné stanovisko všech učenců jedné doby po smrti Proroka ve specifické kauze.²⁴ Z výše uvedeného vyplývá, že není potřeba souhlasu všech muslimů, pouze muslimských učenců (právníků), kteří jsou jako jediní kompetentní v daném případě podat řešení. Muslimští učenci se uchylují k idžmě, když se objeví nový případ a jejich rozhodnutí není jasné ani podle Koránu ani podle sunny.²⁵ Postup vzniku konsenzu je zhruba následující – jeden z kvalifikovaných učenců zaujme k dané věci postoj, který je postupně i ostatními učenci považován za správný. Součástí tohoto procesu jsou i diskuse a to až do doby, než dojde k tíženému konsenzu. Později se stává pravidlo vzniklé na základě konsenzu pramenem práva a odkazuje se přímo na něj.²⁶

3.2.2. Qijás

Qijás (měřítko, vzor) se většinou překládá jako rozhodnutí vydané v novém případě na základě první analogie.²⁷ Je v pořadí čtvrtým nejdůležitějším pramenem islámského práva. S jeho použitím je možné překonat mezery v právní úpravě, pokud řešení nenabízí Korán, sunna či idžma. Lze jej použít pouze u dílčích ustanovení, nikoliv u základních norem islámu. Například počítačové zločiny nebo krádež počítače jako trestné činy nenalezneme v Koránu nebo sunně. Krádež jako obecný trestný čin je však zakázána, takže soudce musí na základě rozumu a logiky vytvořit nové rozhodnutí v takové věci.²⁸

²⁴ Osina, Petr: *Základy islámského práva*. Praha: Leges, 2012, 35 s.

²⁵ Osina, Petr: *Základy islámského práva*. Praha: Leges, 2012, 35 s.

²⁶ Bezoušková, Lenka: *Islámské rodinné právo se zaměřením na právo manželské*. Praha: Leges, 2013, 31 s.

²⁷ Osina, Petr: *Základy islámského práva*. Praha: Leges, 2012, 37 s.

²⁸ Osina, Petr: *Základy islámského práva*. Praha: Leges, 2012, 37 s.

4. ISLÁMSKÉ PRÁVNÍ ŠKOLY

Na rozdílech v oblasti islámského práva mají podíl také sunnitské a šiitské právní školy.²⁹ V ranějších obdobích právního vývoje bylo více jak sto různých právních škol. Postupně však zanikaly a do dnešních dnů zůstaly pouze čtyři sunnitské školy, a to konkrétně - málikovská, hanafitská, šáfiovská a hanbalovská právní škola. Jsou pojmenovány podle svých vůdčích osobností. Je doporučováno, aby se každý muslim rozhodl pro jednu z právních škol, jejímž učením se bude ve svém životě řídit. Jedná se o doporučení, jelikož znalost Koránu a sunny běžného muslima může být omezená a je tedy lepší spolehnout se na ty, kteří věnovali studiu těchto a dalších právních pramenů svůj život. Škola málikovská se prosadila zejména v Maroku, Tunisku či Alžírsku. Škola hanafitská je nejstarší právní školou a její učení má vliv hlavně v Turecku, Sýrii či Pákistánu. Učení šáfiovské školy dominuje především v Egyptě či Jemenu. A s učením školy hanbalovské se pak můžeme nejčastěji setkat v Saúdské Arábii či Kataru.

²⁹ Osina, Petr: *Základy islámského práva*. Praha: Leges, 2012, 27 s.

5. MANŽELSTVÍ

V islámu je manželství upraveno především v Koránu, ale i sunně. Je považováno nejen za vhodné, ale dokonce doporučované. Každý muslim, který je schopen uzavřít manželství, by tak měl učinit.³⁰ Staromládenectví je považováno za prohřešek proti etickým normám islámu, ale také jako úchylka, ze které může v konečném důsledku vzejít hřích v podobě zakázaného mimomanželského pohlavního styku. Ani staropanensství není v islámu vítáno, a to z důvodu, že ženě nenáleží právo zřít se mateřství, které je jejím základním posláním. Jakékoliv vztahy mezi mužem a ženou mimo svazek manželství jsou v islámu přísně zakázány a tresty za ně jsou velmi tvrdé. Takovými tresty jsou bití holí či ukamenování. Kdo tedy nechce riskovat potrestání, musí uzavřít manželství a tímto způsobem legalizovat intimní vztah mezi mužem a ženou.

Korán 24:32

Umožňujte sňatek svobodným, žijícím mezi vámi, a rovněž bezúhonným z vašich otroků a otrokyň. A jsou-li potřební, Alláh je obohatí z laskavosti Své a Alláh je velkorysý, vševědoucí.³¹

5.1. Formy manželství

Vedle klasického manželství se v islámském právu můžeme setkat se zvláštními formami manželství. Mezi taková řadíme manželství zvykové, manželství na pochodu, dočasné manželství a v neposlední řadě manželství prázdninové, někdy označované za cestovní. V této kapitole se tedy budu věnovat těmto zvláštním formám manželství a taktéž polygamii, resp. polygynii.

5.1.1. Manželství zvykové

Jako u klasického manželství je i zde sepsána předmanželská smlouva, ale není zde provedena potřebná registrace u státního orgánu. Z hlediska státu je na toto manželství nahlíženo jako neexistující. Přičemž je-li uzavřeno v souladu se šariíou, je podle šarií uzavřeno platně. Právě díky chybějící registraci u státního

³⁰ Bezoušková, Lenka: *Islámské rodinné právo se zaměřením na právo manželské*. Praha: Leges, 2013, 75 s.

³¹ Přeložil Hrbek, Ivan: *Korán*. Praha: Československý spisovatel, 2012, 559 s.

orgánu je takové manželství považováno za neoficiální, které bývá označováno právě jako manželství zvykové. Existuje řada důvodů, pro které jsou uzavírány takovéto sňatky, například se může jednat o obavy z reakce první manželky ženatého muže na skutečnost, že chce pojmout další ženu za manželku či zvyk uzavírat manželství pouze před imámem bez potřeby jej registrovat. Negativní důsledky takové praxe pocítily například anatólijské vdovy po padlých vojácích v Turecku. Tamní občanský zákoník vyžadoval již od roku 1926 registraci manželství u soudu, ale k té v této oblasti nedocházelo. Tyto vdovy byly tedy pro stát svobodné a nenáležela jim výplata penze od státu po jejich padlých manželích.

5.1.2. Manželství na pochodu

Tento druh manželství má své příznivce zejména z řad mužů a stejně tak řadu odpůrců argumentujících zejména znevýhodněním ženy a narušením tradičního modelu rodiny. Žena se zde dobrovolně vzdává svého práva na hrazení svých životních nákladů a také nároku na společné bydlení s manželem. Žena tedy i nadále žije u svých rodičů, kde ji manžel v určených hodinách navštěvuje. Také mahr je v tomto případě nižší než u běžného manželství. Příznivci naopak uvádějí vyšší vyhlídky v uzavření manželství i pro ženy, které mají jinak vyhlídky nižší. Jedná se zejména o ženy starší, rozvedené či vdovy.

5.1.3. Dočasné manželství

Specifikem tohoto manželství je, jak název napovídá, jeho uzavření na dobu určitou, a to od jedné hodiny do 99 let. Doba, na kterou se manželství uzavírá, je uvedena v manželské smlouvě stejně tak jako velikost mahru. Podle šarií se může toto manželství změnit na manželství stálé za předpokladu, že s tím oba manželé souhlasí. V takovém případě je vyžadována nová manželská smlouva s novým uvedením mahru. Nejčastěji se takové svazky uzavírají v případech, kdy budoucí manželé nemají zájem o intimní sblížení a tento svůj nezájem svobodně prohlásí. Tento případ se vztahuje především na staršího muže a ženu, kteří spolu chtějí žít a žena projevila úmysl starat se o muže v jeho domě. Tímto způsobem se vyhovuje šarií, která hovoří o zákazu pobývání ženy v domě cizího muže.³² Pokud se z tohoto manželství narodí dítě, pak toto je pokládáno za legitimní a vzniká mu

³² Osina, Petr: *Základy islámského práva*. Praha: Leges, 2012, 65 s.

také nárok na dědictví. Manželka má v tomto manželství o něco větší svobodu a práva proti manželkám ve stálém manželství. Může například vycházet z domu bez povolení manžela, ale pokud manžel namítá, že to poškozuje jeho jméno a zájmy, může žena toto právo ztratit.³³

5.1.4. Manželství prázdninové, cestovní

Tento druh manželství se uzavírá, cestuje-li muž do zahraničí na delší dobu a uzavírá jej zpravidla s místní ženou. Jedná se zejména o delší obchodní cesty či pobyty, na kterých jej jeho zákonitá manželka zpravidla nedoprovází, například z důvodu její nevole, nutné péče o děti školou povinné či z rozhodnutí manžela. Aby bylo zabráněno mimomanželskému pohlavnímu styku, ožení se muž tedy s další ženou. Počet těchto svazků stoupá například u mužů ze zemí Perského zálivu, kdy muži stále častěji uzavírají tato manželství s ženami z nižších vrstev v Egyptě, Libanonu či Sýrii.

5.1.5. Polygamie, resp. polygynie

Skutečnost, že muslim si může vzít až čtyři manželky současně, je snad tím nejznámějším z islámského práva laické veřejnosti. Méně známé již je, že toto není legální ve všech muslimských zemích (například v Turecku a Tunisku) a má své podmínky dané právními řády jednotlivých zemí. Může se jednat například o nutnost souhlasu první ženy, vyšší poplatek za registraci dalšího uzavřeného manželství či předběžný souhlas soudce. Soudce zkoumá zejména finanční situaci muže, zda je schopen nejen uživit i další manželku, ale také zajistit všem manželkám stejnou životní úroveň. Také oproti obecné představě není polygamie (mít více než jednoho partnera), resp. polygynie (muž má současně více než jednu ženu), v arabském světě tak moc rozšířená. Uvádí se mezi 2-12% uzavřených manželství. Pro úplnost uvádím, že pokud by byla situace opačná a více manželů by měla žena, pak by se jednalo o polyandrii. Polygynie jako taková existovala běžně již v předislámské době a teprve islám přinesl její omezení, což bylo bezesporu pokrokem.

Právo muslima mít současně až čtyři ženy je odvozováno přímo z Koránu.

³³ Osina, Petr: *Základy islámského práva*. Praha: Leges, 2012, 66 s.

Korán 4:3

Bojíte-li se, že nebudete spravedliví k sirotkům, berte si za manželky ženy takové, které jsou vám příjemné, dvě, tři a čtyři; avšak bojíte-li se, že nebudete spravedliví, tedy si vezměte jen jednu nebo ty, jimiž vládne pravice vaše. A tak se nejlépe vyhnete odchýlení.³⁴

Sami muslimové nejsou jednotní v hodnotě uzavírání více manželství najednou. Zastánci poukazují zejména na možnost uzavření manželství pro ženy v době, kdy je mužů nedostatek, například z důvodu válek. Dalším často uváděným důvodem je uspokojení milostných tužeb, aniž by se žena vydala v nebezpečí potrestání za mimomanželský pohlavní styk. Příznivci mnohoženství také poukazují na předstíranou monogamii v západním světě, na časté nevěry partnerů a vysokou rozvodovost.

Odpůrci naopak argumentují, že není možné být ke všem ženám spravedliví, jak je požadováno v Koránu. Spravedlností se rozumí nejen po stránce finanční, ale také po milostné. Ani v této oblasti není možné některou z manželek upřednostňovat před ostatními manželkami.

Korán 4:129

Nikdy vám nebude možno, abyste byli spravedliví mezi ženami, i kdybyste si to přáli. Neprojevujte však jedné z nich úplnou náklonnost a nenechávejte jinou jakoby visící ve vzduchu! Dosáhnete-li dohody a budete-li bohabojní - vždyť Bůh je věru odpouštějící, slitovný.³⁵

Dnešní západní svět se často na polygynii dívá jako na něco nemorálního a upřednostňuje monogamní svazky. Před kvapným odsouzením si uvědomme, že toto je praktikováno zejména v zemích, kde žena bez ochrany muže je vystavena značnému nebezpečí. Statut manželky (byť druhé, třetí či dokonce čtvrté) jí dává potřebnou ochranu a práva. Můj osobní názor na polygynii je takový, že pokud toto všem zúčastněným vyhovuje, je-li ve finančních možnostech muže zabezpečit všechny své ženy a také děti z těchto manželství narozených, pak proti polygynii

³⁴ Přeložil Hrbek, Ivan: *Korán*. Praha: Československý spisovatel, 2012, 521 s.

³⁵ Přeložil Hrbek, Ivan: *Korán*. Praha: Československý spisovatel, 2012, 537 s.

nic nenamítám. Poslední nezbytnou podmínkou by mělo být, že polygynie neodporuje právnímu řádu země, kde má být praktikována.

V důsledku migrační krize a s ní spojeným příchodem více jak milionu uprchlíků a migrantů do Německa, se musí tamní úřady potýkat i s praktikovaným mnohoženstvím. V minulých dnech jsem v této souvislosti zaznamenala článek, podle kterého bylo syrskému běženci povoleno dovést si i druhou manželku. Tento běželec přišel do Německa v roce 2015 spolu s jednou manželkou a osmi dětmi. Přičemž s každou z manželek má děti čtyři. Tamní úřad rozhodl, že je v zájmu dětí, aby zde byla i druhá manželka, jelikož je matkou čtyř z osmi dětí tohoto muže. Nutno dodat, že toto není případ ojedinělý a úřady v Penneberg již povolily nejméně dalším dvěma mužům, aby si přivezli druhé manželky. Z hlediska práva by bylo zajímavé zjistit, jaký statut tyto ženy budou mít. V zemi, kde je bigamie zakázaná a trestná. Hádám, že ani tento Syřan nebude souzen a potrestán za polygynii. Všeobecně se němečtí politici vyslovují proti příchodu dalších manželek jednoho muže, ale jedním dechem dodávají, že je potřeba dělat výjimky. Ministr vnitra Severního Porýní-Vestfálska Herbert Reul (CDU) řekl deníku Rheinische Post, že je „ze zásady proti příchodu druhé nebo dokonce třetí ženy“. Nevylučuje však, že v některém individuálním případě se člověk může „rozhodnout jinak ve smyslu nejlepších zájmů dítěte.“³⁶ Bude opravdu zajímavé sledovat, jak si německé úřady budou počínat i v dalších případech. Stejně tak bude zajímavé, kolik dalších nových situací bude potřeba řešit s příchodem kultury, která se tak diametrálně liší od té evropské.

³⁶ *Německé úřady povolily Syřanovi bigamii, může si přivést druhou ženu.* Novinky.cz [online]. [vid. 2018-1-29]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/461878-nemecke-urady-povolily-syranovi-bigamii-muze-si-privezt-druhou-zenu.html>

5.2. Uzavření manželství

Celkově je možné říci, že podmínek kladených na uzavření manželství je několik. Jsou různé povahy a podstatně se odlišují od těch, které klade na snoubence náš právní řád.³⁷

5.2.1. Překážky uzavírání manželství

Uzavření sňatku nesmí bránit překážky, které mohou být různé povahy – ať již trvalého charakteru a tudíž neodstranitelné, nebo dočasného s možností jejich odstranění.³⁸

5.2.1.1. Neodstranitelné překážky

Překážkami trvalého charakteru jsou zejména příbuzenský vztah a (ne)příslušnost k náboženství. Co se týká příbuzenského vztahu, je jím myšleno nejen příbuzenství pokrevní ale i příbuzenství vzniklé na základě sňatku. Muslim tedy nemůže uzavřít manželství se svou matkou ať vlastní či nevlastní, dále s dalšími příbuznými ženami, např. sestrou, babičkou, dcerou vlastní či nevlastní, dcerou svých dětí (vnučkou), dcerou své sestry či bratra (neteří), matčinou či otcovou tetou. V neposlední řadě se nesmí oženit se dvěma sestrami současně. Dle hanafitské právní školy je druhé manželství uzavřené neplatné. V případě, že by muž uzavřel dvě samostatné manželské smlouvy, ale nebylo by jasné, s kterou z žen se oženil dříve, musí ukončit obě svá dvě manželství. Ženám pak náleží polovina mahru.

Trvalou překážkou uzavření manželství je také již zmíněné příbuzenství po „mléce“. Na základě tohoto příbuzenství je vyloučeno, aby si muslim vzal za manželku svou kojnou, ale také dceru své kojné nebo jakoukoliv jinou ženu, jenž pila stejné mateřské mléko jako on. Opět se zde setkáváme s rozdílným výkladem jednotlivých právních škol, který se zde týká podmínek vzniku tohoto příbuzenství, například dle málikovců a hanafitců stačí pouhé nasátí mléka, dle hanbalovců tři a dle šafiovců stačí pět nakrmení. Rozdílné názory jsou například také na věk kojeného dítěte.

³⁷ Bezoušková, Lenka: *Uzavírání manželství podle islámského práva a práva islámských zemích*. Právník. 1/2010, 80 s.

³⁸ Bezoušková, Lenka: *Islámské rodinné právo se zaměřením na právo manželské*. Praha: Leges, 2013, 97 s.

Korán verš 4:23

A jsou vám zakázány jako manželky vaše matky, vaše dcery, vaše sestry, vaše tety z otcovy i matčiny strany, vaše neteře z bratrovy a sestřiny strany, vaše kojné a vaše soukojenky a matky vašich žen a vaše nevlastní dcery, jež jsou ve vaší péči a jež se narodily z žen, k nimž jste již vešli - však jestliže jste k nim nevešli, není to pro vás hříchem - a manželky vašich synů, narozených z vašeho ledví, a dále dvě sestry současně, ledaže se to stalo již v minulosti. A Bůh je věru odpouštějící, slitovný.³⁹

Jako dalším důvodem trvalé překážky k uzavření manželství muslima bývá uváděno (ne)příslušnost k náboženství. Zákaz uzavření sňatku muslimky s nemuslimem vyplývá přímo z Koránu, a to konkrétně z verše 2:221, který cituji níže. Jestliže by bylo přesto takové manželství uzavřeno, bylo by absolutně neplatné. Nabízí se možnost zhojit tuto vadu dodatečným přistoupením k islámu. Omezení se však netýká jen muslimek, ale také u muslima, který musí dle většinového názoru uzavřít manželství pouze s muslimkou. Dle některých názorů si může muslim vzít i ženu z „lidu knihy“, tj. křesťanku či židovku. Všeobecně se však toto nedoporučuje a muž by se toho měl pokud možno vyvarovat. Častými argumenty jsou nejen rozdílné názory na život jako takový, ale i rozdílné názory týkající se výchovy dětí a zejména možné ovlivňování dětí ze strany matky, která by je mohla odrazovat od víry.

Korán verš 2:221

Nevstupujte ve sňatek s modloslužebnicemi, a pokud neuvěří; a věřící otrokyně je věru lepší než modloslužebnice, i když se vám tato více líbí. Neprovdávejte dcery své za modloslužebníky, pokud tito neuvěří; a věřící otrok je věru lepší než modloslužebník, i když se vám tento více líbí. Takoví lidé vás zvou do ohně pekelného, zatímco Bůh vás zve do ráje k odpuštění, s dovolením Svým, a objasňuje znamení Svá lidem - snad si to připomenou!⁴⁰

³⁹ Přeložil Hrbek, Ivan: *Korán*. Praha: Československý spisovatel, 2012, 524 s.

⁴⁰ Přeložil Hrbek, Ivan: *Korán*. Praha: Československý spisovatel, 2012, 469 s.

5.2.1.2. Odstranitelné překážky

Dočasnou a odstranitelnou překážkou je lhůta idda. Jedná se o lhůtu, během které se vdova nebo rozvedená žena nesmí znovu vdát. Pokud chce muž uzavřít s takovou ženou manželství, musí počkat na konec této lhůty. Jestliže se jedná o vdovu, její idda trvá čtyři a půl měsíce od smrti bývalého manžela. U rozvedené ženy tato lhůta trvá tři měsíce (tři menstruační cykly). Účel iddy je zřejmý, tj. zjistit, zda žena není před uzavřením nového manželství těhotná.

Další překážkou uzavření manželství je existence již čtyř uzavřených manželství. Je všeobecně známo, že muslim může mít až čtyři manželky. Pokud by uzavřel manželství další, pak bude jeho smlouva zrušena. Zhojit tuto vadu je možné, pokud se rozvede s jinou ze svých žen a tím opět docílí povoleného počtu manželek, tj. čtyř.

V neposlední řadě je překážkou to, že žena byla vystavena trojnásobnému vyhnání. Tato překážka má zabránit ženě uzavřít právoplatné manželství s jejím bývalým manželem. Překážka zaniká tehdy, když jedna ze stran uzavře sňatek a pak se opět rozvede.⁴¹

5.3. Věk při uzavření manželství

Pro uzavření manželství je věková hranice určena podle kritéria pohlavní vyspělosti. Obecně uváděnými rozhodnými okamžiky dosažení pohlavní zralosti u mladého muže jsou sexuální sny, věk či růst ochlupení v ohanbí. U dívek je to obdobné, tj. sexuální sny, věk či růst ochlupení v ohanbí, dále pak začátek menstruace a plodnost.

Věková hranice v islámském právu je u dívek devět let a u chlapců se liší dle jednotlivých právních škol. Nejnížší je u právní školy hanafitské, a to dvanáct let u chlapce. Hranici patnácti let uvádí škola šáfiovská a hanbalovská. Podle právní školy málikovské je to devatenáct let, a to bez ohledu na fyzickou vyspělost.

Pro mnohé z nás je hlavně závažnější věková hranice devíti let u dívek. Je zde patrná shoda ve věku, kdy naplnil Mohamed své manželství s Aišou, kterou pojal za manželku v jejích šesti letech a která byla jeho v pořadí třetí a nejoblíbenější manželkou. Právě na tuto skutečnost se odvolávají konzervativní

⁴¹ Osina, Petr: *Základy islámského práva*. Praha: Leges, 2012, 62 s.

učenci a považují uzavření manželství již v raném věku za souladné s právem.⁴² Jen pro úplnost dodávám, že Mohamedovi v té době bylo padesát tři let a odklad naplnění manželství (soulože) si měl vymínit Aišin otec. Dalo by se tedy usuzovat, že pokud by tak neučil, manželství mohlo být ze strany Mohameda naplněno i dříve, a tím by se mohla posunout dle mého názoru již tak nepřijatelná věková hranice pro uzavření manželství u dívek.

Tato úvaha se zdá ještě reálnější, pokud přihlédneme například k názoru doktora Saleh Al-Fawzana, který je jedním z vrcholných saúdských kleriků a který vydal Fatwu (náboženský edikt říkající, jak se má postupovat v souladu s islámem) o tom, že není stanoven minimální věk dívek pro vstup do manželství. Sám Korán totiž uzavření manželství věkem vůbec neomezuje.

Dle jeho názoru dívky mohou být ještě v kolébce. Ba co víc, podle Al-Fawzana je jediným kritériem to, zda je možné umístit je pod muže a jestli dokáží snést jeho váhu. Pokud by se čtenáři zdálo, že tento neuvěřitelný názor je již z časů dávných, tak jeho úsudek není správný. Autor je žijícím islámským učencem, členem několika vysokých náboženských organizací v Saúdské Arábii. Od roku 2013 byl také členem Rady vyšších vědců, což je nejvyšší náboženský orgán této země, který radí králi v záležitostech náboženských. V současné době je také členem Stálého výboru pro islámský výzkum a vydávání Fatwas.⁴³ A ač se to zdá nám Evropanům a nemuslimům neuvěřitelné, i toto je svět v 21. století.

Řada islámských zemí má věkovou hranici upravenou „světským“ právním předpisem, ale jsou i dnes takové, které toto rázně odmítají. Jedná se například o Saúdskou Arábii a Jemen. Toto však neplatilo v Jemenu vždy. V minulosti, zde byly již několikrát snahy o stanovení minimálního věku pro uzavření manželství, které však vždy narážely a stále naráží na negativní postoj tamního parlamentu. Dle jejich názoru jsou podobné snahy protiislámské, v rozporu s Koránem, sunnou, ústavou i zájmy dětí. Zda se někdy v Jemenu povede prosadit stanovení této věkové hranice je nejisté a já se domnívám, že s takto smýšlejícím parlamentem téměř vyloučené. O zavedení minimální věkové hranice pro uzavření manželství v Saúdské Arábii se do dnešního dne pouze diskutuje.

⁴² Bezoušková, Lenka: *Islámské rodinné právo se zaměřením na právo manželské*. Praha: Leges, 2013, 104 s.

⁴³ *Saleh Al-Fawzan*. Wikipedie: otevřená encyklopedie [online]. [vid. 2017-10-16]. Dostupné z: https://translate.google.cz/translate?hl=cs&sl=en&u=https://en.wikipedia.org/wiki/Saleh_Al-Fawzan&prev=search

Samotná zákonem určená věková hranice pro uzavření manželství v praxi ještě neznamená, že k dětským svatbám nedochází. V mnoha zemích a zejména v jejich chudších částech jsou takovéto sňatky sice ilegální, ale stále uzavírané. Tomuto závažnému tématu se budu blíže věnovat v následující podkapitole.

5.3.1. Dětské svatby

Dětské svatby jsou v některých částech světa i dnes stále velmi rozšířené a přes snahu a úsilí mnoha organizací i jednotlivců počet takových svazků v některých zemích dokonce vzrůstá. Jedná se zejména o tzv. zhroucené státy, mezi které dnes patří například Jemen, Somálsko či Sýrie. Nutno podotknout, že tyto dětské svatby se týkají obojího pohlaví, tj. děvčat i chlapců. Avšak ve většině případů se jedná o dívky.

Podle Dětského fondu OSN (UNICEF) k nim nejčastěji dochází v subsaharské Africe, kde projde svatebním obřadem 40 procent dívek mladších 18 let, každé osmé dokonce není ani 15 roků. Za subsaharskou Afrikou následuje Latinská Amerika a Karibik s 23 procenty dětských nevěst a Blízký východ a severní Afrika s 18 procenty.⁴⁴

Jedním z důvodů, proč rodiče v chudých nejen muslimských státech (např. v Indii) vdávají své dcery tak brzy, je jednak snaha, aby rodina již nemusela nést náklady na jejich výživu a ošacení. Dále pak obava rodiny z možného nevhodného chování dívky, kterým by mohla pošpinit čest rodiny. Za nevhodné je považováno i znásilnění dívky, přestože na něm dívka vinu nemá. Rodina nevěsty tedy raději co nejdříve najde vhodného ženicha a na něj výše uvedená břemena přecházejí. Často také převládají předsudky, že studované a zaměstnané ženy nemohou být dobrými manželkami. Stejně tak se ale může jednat o tradici, která v některých zemích stále přetrvává. Například na jemenském venkově je kmenové přísloví: „Svatba s devítiletou dívkou je zárukou šťastného spojení.“⁴⁵ V neposlední řadě může být motivací rodičů děvčete věno, které za ni ženich zaplatí. Naneštěstí v některých zemích platí, že čím je dívka mladší, tím vyšší věno za ni rodiče mohou dostat.

⁴⁴ Vařáková, Hana: *Jedna dětská nevěsta každých 7 vteřin. Místo chození do školy se musí miliony dívek starat o domov*. Zprávy.aktualne.cz. [online]. [vid. 2017-10-6]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/detske-svatby/r~428132721f8511e7bc55002590604f2e/?redirected=1506413467>

⁴⁵ Nojoud, Ali a Minoui, Delphine: *Dětská nevěsta: vzepřela jsem se krutým tradicím*. Alpress, 2009, 148 s.

5.3.1.1. Fiktivní svatba

Při hledání zdrojů k této kapitole jsem také našla velice zajímavé a povzbuzující video, které natočila nevládní organizace pro lidská práva KAFA (v překladu její název znamená dost), která sídlí v Libanonu. Video obsahuje záznam focení fiktivní svatby odhadem dvanáctiletého děvčete a postaršího muže.

Video je dostupné na: <http://g.cz/jak-se-zneužívají-dětské-nevesty-v-libanonu-kouknete-na-video-z-falesne-svatby/>⁴⁶

Přestože jsou v této zemi sňatky takto mladých dívek akceptovány společenskou normou, z videa je patrné, že velká část přihlízejících s touto svatbou nesouhlasí. Byli tam i tací, kteří novomanželům přáli štěstí ve společném životě či přímo svůj souhlas dávají najevo pomrkáváním na ženicha, ale většina přihlízejících zřetelně nesouhlasí. Svůj nesouhlas ukazují jak ženy, tak i muži. Video je sice bez překladu, ale toho není téměř potřeba. Jednak je doplněno stručným popiskem, pak také reakce přihlízejících jsou dostatečně výmluvné. Někteří se ženicha přímo dotazují na správnost takového jednání a upozorňují jej na skutečnost, že by děvčeti mohl dělat dědu. On jim odpovídá naučeným textem o tom, že souhlas nevěstinych rodičů má a že je vše v pořádku (dozvíte se z popisku videa). Toto však není často přijato jako dostačující a přihlízející potvrzují svůj nesouhlas s jeho počínáním.

Toto video mně opravdu udělalo radost tím, že se to stalo v muslimské zemi, kde nejsou protizákonné sňatky dívek mladší patnácti let. Otázkou však zůstává, jak by takováto situace byla vnímána v chudších oblastech, kde k takto nerovným svazkům dochází nejčastěji.

5.3.1.2. Dětské nevěsty – současnost – Evropa

S tímto tématem se čím dál tím častěji setkáváme i v důsledku imigrační krize posledních let. Stále častěji se v evropských zemích, jako je Německo, Rakousko, Švédsko, Švýcarsko atd., potýkají s problémem, jak se postavit k manželským svazkům, kde je žena věkem pod zákonem stanovenou hranicí příslušného státu. Například v Německu v polovině roku 2016 evidovali 1475 vdaných či ženatých dětí, tj. pod věkovou hranicí 16 let, která je v této zemi

⁴⁶ KAFA, autor textu Kovanda, Radek: *Jak se zneužívají dětské nevěsty v Libanonu. Koukněte na video z falešné svatby.* G.cz [online]. [vid. 2017-10-11]. Dostupné z: <http://g.cz/jak-se-zneužívají-dětské-nevesty-v-libanonu-kouknete-na-video-z-falesne-svatby/>

určena jako minimální pro vstup do manželství. Z 80% se jednalo o dívky. Německé úřady zaznamenaly dokonce 361 vdaných nevěst mladších čtrnácti let. Nejčastěji byl tento problém zaznamenán u přistěhovalců ze Sýrie (664), Afghánistánu (157) a Iráku (100).⁴⁷ Dá se však předpokládat, že čísla jsou ve skutečnosti vyšší, jelikož přistěhovalci tyto dětské sňatky často tají.

To, jak na tato manželství pohlížet, nemají doposud v Německu jednotný názor. Projevilo se to například v bavorském Aschaffenburgu, kam v rámci uprchlické vlny přijela patnáctiletá již vdaná dívka ze Sýrie. Tu rodiče provdali za jejího o šest let staršího bratrance, když dívka bylo čtrnáct let. Sociální úřad tento sňatek odmítl uznat a děvče převzal do své péče. Avšak Vrchní zemský soud v Bamberku překvapivě rozhodl, že toto manželství platí.

Soud v Bamberku i některé další úřady volí při posuzování jejich sňatku značně formální postup: pokud bylo manželství v zemi původu právoplatně uzavřeno, například islámským obřadem v Sýrii, uzná ho soudce i v Německu. Bez ohledu na to, že nucené sňatky jsou v zemi trestné a svatbu nezletilých zákon - až na drobné výjimky – zakazuje.⁴⁸

S tímto nesouhlasí řada odborníků i zástupci neziskových organizací. V článku, ze kterého čerpám, jsem se také dozvěděla, že Spolkové ministerstvo vnitra potřebuje jasný zákaz dětských sňatků, které byly uzavřeny v zahraničí. Já se domnívám, že by stačilo čerpat z existujících německých zákonů a použít taktéž pověstný zdravý rozum. Pokud je v Německu zákonem stanovená hranice šestnácti let pro vstup do manželství, pak by měla platit pro každého na území Německa, a to bez výjimek. Jestliže sňatky nezletilých dětí v našem evropském chápání jsou špatné a nezákonná, pak z toho nelze činit jakékoliv výjimky. Nechceme-li, aby takovýchto svazků přibývalo, je potřeba se proti tomu jasně vymezit. Pokud by například platila i v budoucnu praxe, kterou předvedl soud v Bamberku, kdo pak zamezí přibývání takovýchto manželství? Jak zamezit tomu, že se manželství nebudou jezdit uzavírat „na otočku“ do zemí, kde je hranice pro vstup do manželství nižší (nebo dokonce není žádná) oproti zemi, kde se nově příchozí rozhodli usadit a žít? V této oblasti dle mého názoru by neměl být prostor

⁴⁷ Doležal, X. Jiří: *V Německu žije přes patnáct set dětských nevěst*. Reflex.cz [online]. [vid. 2017-10-15]. Dostupné z: <http://www.reflex.cz/clanek/komentare/75169/v-nemecku-zije-pres-patnact-set-detskych-nevest.html>

⁴⁸ Bělka, Michal: *V Německu přibývá dětských nevěst. Úřady se prou, zda sňatky uznávat*. Zpravy.idnes.cz [online]. [vid. 2017-10-108]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/detske-svatby-nemecko-0u4-/zahranicni.aspx?c=A160901_155810_zahranicni_mlb

pro výjimky. Přijde mi samozřejmé, že pokud uprchlíci a migranti vedeni jakýmkoliv důvodem přišli až do Evropy, měli by respektovat práva evropská. Pokud nově příchozí chtějí nadále žít dle svých zvyklostí, pak by měli raději směřovat do zemí, které dle takových pravidel fungují. Dle mého názoru není přijatelné, aby bylo nově příchozím tolerováno chování (např. právě uzavírání manželství pod věkovou hranicí cílového státu), za které by byli obyvatelé těchto zemí sami trestně stíháni. Prosazení tuzemského práva je v moci každého jednotlivého státu a je jen na něm, jak své zájmy bude hájit a prosazovat na svém území i v rámci společenství EU. Pokud problémy způsobené odlišným kulturním a sociálním prostředím nebudou efektivně řešeny, vznikne zákonitě uvnitř státu paralelní společnost žijící podle svých vlastních pravidel a zákonů. Toto můžeme již dnes spatřovat například i u našeho přímého souseda Německa.

5.4. Proces uzavírání manželství

Proces uzavření manželství formou uzavření smlouvy není sám o sobě časově příliš náročný, ale předchází mu celá řada rituálů a vyjednávání, která mohou trvat i dnes poměrně dlouhou dobu, i několik let.⁴⁹ Stejně jako v minulosti jsou i dnes uzavírány domluvené sňatky, kdy rodina dívky/chlapce hledá vhodného ženicha/nevěstu sama či prostřednictvím dohazovačů. Jakmile je nalezen vhodný protějšek, je druhá rodina oslovena s nabídkou uzavření sňatku. Akceptací této nabídky dochází k zasnoubení a následně započne vyjednávání o výši mahru a okamžiku uzavření manželství a dalších podrobnostech. Budoucí manželé by si měli být rovni a vhodní, přičemž tímto je především myšleno srovnatelné postavení, životní postoje, aby riziko případných konfliktů, které by mohly vést k rozvratu manželství, bylo co nejmenší. Zejména u žen je kladen důraz na zbožnost, mravy, poslušnost a další osobní vlastnosti, které mají zajistit spokojené manželství. U muže je kladen důraz zejména na jeho možnosti zajistit finančně svoji budoucí manželku a z tohoto svazku narozené děti. S tím je také spojena povinnost muže zaplatit dohodnutý mahr. V neposlední řadě se také u muže vyžaduje zbožnost jakožto nejdůležitější vlastnost každého řádného muslima a muslimky. Návrhu i akceptaci smlouvy musí být přítomni dva vhodní plnoletí svědci, nejlépe muži, popř. jeden muž a dvě ženy.

⁴⁹ Büchler, Andrea: *Das islamische Familienrecht: Eine Annäherung*. Bern: Stämpfli, 2003, 32 s.

5.4.1. Wálí

V drtivé většině případů uzavírá manželství budoucí manžel a zákonný zástupce ženy (wálí). Tím může být pouze muslim, jinak zde hrozí, že uzavřená smlouva by byla považována za neplatnou. Wálím bývá zpravidla otec nevěsty či jiný mužský příbuzný ze strany otce, popř. její mužští potomci. V případě, že žena tyto příbuzné nemá, může wálím být i soudce a dle hanafitské právní školy může jím být i žena.

5.4.2. Souhlas ženy

Potřeba souhlasu ženy s uzavřením manželství se liší podle toho, zda se jedná o ženu plnoletou či nikoliv. Většinový názor je, že manželství uzavřené bez souhlasu plnoleté ženy není platné.⁵⁰ V opačném případě, obdrželi-li zástupce plnoleté ženy nabídku ke sňatku od vhodného muže, věno je přiměřené a žena s touto nabídkou souhlasí, pak by její zástupce neměl bránit uzavření manželství. Pokud tak však činí, má žena právo obrátit se na soud, který může jejího zástupce (nejčastěji otce) přimět k souhlasu s tímto navrhovaným sňatkem. Jedná-li se o nezletilou dívku, má její otec právo ji vyvdát i přes její nesouhlas. V tomto panuje vzácná shoda mezi všemi islámskými právními školami. Pro úplnost doplňuji, že zletilost je spojena s dosažením puberty. Problematické je i to, co je, považováno za projev souhlasu. Souhlas může být vyjádřen konkludentně, tj. kývnutím hlavy, ale také mlčky. Za souhlas se také považuje tichý pláč ve chvíli, kdy její zástupce tlumočí nabídku ke sňatku. Žena přece není schopna vyjádřit svou touhu, neboť je vyvedena z míry (rozuměno nabídkou ke sňatku).⁵¹ Pokud žena pláče nahlas, je tento její projev považován za nesouhlas.

5.4.3. Mahr

S tímto pojmem jsme se již několikrát setkali a nyní podrobněji vysvětlím jeho význam. Mahr (obvěnění, dar) dává muž ženě za uzavření manželství a je v islámském manželství velmi důležitý. Mahrem může být finanční obnos, popřípadě nějaká cennost (například šperky), pozemek či zvířata. Záleží na

⁵⁰ Bezoušková, Lenka: *Uzavírání manželství podle islámského práva a práva islámských zemích*. Právník. 2010, roč. 149, č. 1, 75 s.

⁵¹ Bezoušková, Lenka: *Uzavírání manželství podle islámského práva a práva islámských zemích*. Právník. 2010, roč. 149, č. 1, 75 s.

domluvě smluvních stran. Vyloučeny jsou však komodity zakázané, jako například alkohol či vepřové maso. Jeho výše se zahrnuje do manželské smlouvy a zpravidla se řídí sociálním a finančním statutem obou partnerů a zvyky dané země. Není-li jeho výše specifikována, dostane žena dar přiměřený. Tím je myšlena částka, která je rozumná a zároveň spravedlivá. Jednotlivé právní školy stanovily rozdílné minimální výše daru, přičemž maximální hranice stanovena nebyla. Je logické, že vyšší mahr dostane dívka, která je pannou, oproti ženě starší či rozvedené. Důležitým faktorem jsou také samozřejmě nejen poměry, ze kterých nevěsta pochází, ale také její osobní vlastnosti (zejména její zbožnost), které mají být zárukou spokojeného manželství. Od mladší dívky se také očekává vyšší plodnost, než od ženy starší. Pro zajímavost uvádím, že dle dostupných zdrojů se mahr v Egyptě pohybuje kolem částky 3.000 EUR. S příliš vysokým mahrem je patrná tendence mužů z bohatých muslimských zemí hledat si manželky v zemích chudších. Na tyto tendence reagovaly v minulosti již některé státy, například právě Saúdská Arábie a zavedly řadu opatření, která uzavření takových manželství ztěžují. Zároveň zavedly pobídky, které mají motivovat muže, aby manželství uzavírali s ženami z rodné země a nedocházelo tak k situacím, kdy část žen z bohatších států zůstane neprovdána.

Klasičtí právníci vnímají mahr jako cenu nebo kompenzaci, kterou platí muž za exkluzivní právo sexuálního vztahu s ženou, vč. plození dětí. Nevyhýbají se ani přirovnání mahru ke kupní ceně. Naproti tomu moderní autoři mahr chápou jako poctu ženě a záruky jejího finančního zabezpečení jednak po dobu manželství, pak i po jeho případném ukončení rozvodem či úmrtím manžela.

Islámské právo rozeznává také dar splatný ihned a splatný s odkladem. O dar splatný ihned jde tehdy, když se celá suma vyplatí ze strany muže před svatbou nebo přímo v době svatby. Pokud nebyl dar splatný ihned vyplacen, muž nemá právo vyžadovat od ženy plnění povinností, které jí přísluší jako manželce.⁵² U daru splatné s odkladem je možné obdarování odložit do doby, než nastane určitá událost. Touto událostí může být rozvod manželů či smrt muže. Až tehdy je celá suma splatná bezodkladně. Muž může část daru vyplatit dopředu a zbytek později.⁵³

⁵² Osina, Petr: *Základy islámského práva*. Praha: Leges, 2012, 64 s.

⁵³ Osina, Petr: *Základy islámského práva*. Praha: Leges, 2012, 64 s.

V případě, že muž zemře před konzumací manželství, náleží ženě dar v plné výši. Stejně tak v situaci, kdy se žena s mužem po konzumaci manželství rozvede, a to ze závažných důvodů, kterými jsou například mužova impotence či duševní nemoc. Polovinu daru by ženě náleželo například v situaci, kdy by byla vyhnána mužem ještě před konzumací manželství a dar by byl specifikován. Stejně tak v případě, že se muž s ženou rozvede dříve, než je manželství naplněno.

Důležitost mahru v islámském manželství je podpořena tím, že se o něm a o povinnosti obdarovat ženu, zmiňuje přímo Korán. Stejně tak jsou v Koránu upraveny situace, kdy ženě vracet mahr celý či z poloviny.

Korán verš 4:4

A dávejte ženám obvěnění jako dar; jestliže vám z laskavosti dají něco z toho, tedy toho užijte ve zdraví a spokojenosti.⁵⁴

Korán 2:237

Jestliže se s nimi rozvedete dříve, než jste se jich dotkli, ale již jste jim určili obvěnění - pak jim patří polovina toho, k čemu jste se zavázali, pokud se toho nevzdají nebo se toho nevzdá ten, v jehož ruce je uzavření manželské smlouvy. A vzdát se toho je blíže k bohabojnosti. A nezapomínejte si vzájemně prokazovat velkomyslnost, vždyť Bůh jasně vidí vše, co děláte!⁵⁵

Kromě mahru má žena také právo během manželství na existenční prostředky, jako jsou jídlo, ošacení, ubytování. Zkrátit tyto práva je možné pouze tehdy, je-li manželka neposlušná. Za takovou neposlušnost je v prvé řadě opuštění manželského domu bez souhlasu manžela či odmítání plnění manželských povinností.

5.4.4. Manželská smlouva

Manželství se chápe především jako ekonomická smlouva mezi rodinami snoubenců. Dalo by se říct, že šaría změnila manželství ze statutu na smlouvu.⁵⁶ Stranami této smlouvy jsou nejbližší mužští příbuzní ženicha a nevěsty. Nejčastěji jimi jsou otcové, dědové, bratři či strýcové. Obě strany si zde sjednávají práva a

⁵⁴ Přeložil Hrbek, Ivan: *Korán*. Praha: Československý spisovatel, 2012, 521 s.

⁵⁵ Přeložil Hrbek, Ivan: *Korán*. Praha: Československý spisovatel, 2012, 472 s.

⁵⁶ Osina, Petr: *Základy islámského práva*. Praha: Leges, 2012, 60 s.

povinnosti obou budoucích manželů. Z právního hlediska tato ujednání lze rozdělit do tří kategorií. V kategorii první jsou ujednání, které jsou považovány za platně sjednané a tedy vynutitelné. V další kategorii jsou ty ujednání, sjednané v naprostém rozporu s podstatou manželství jako takového. Takováto ujednání vedou k neplatnosti smlouvy a patří mezi ně například dohoda o omezené době manželství. Třetí poslední kategorií tvoří ujednání, které upravují vztahy mezi manžely. Patří sem právo ženy na další studium, možnost i nadále vykonávat své zaměstnání, právo změny své profese bez souhlasu manžela, ale i to, že se muž neožení s další ženou či že manželé budou bydlet v konkrétním městě. Také lze sjednat odložení konzumace manželství, je-li dívka příliš mladá. Možnosti těchto ujednání jsou opravdu široké a je v zájmu ženy sjednat si pro sebe co nejvíce výhod. Často by žena, která by neměla žádné své podmínky, které by chtěla do manželské smlouvy zapracovat, byla považována za tu, která si sama sebe dost necení.⁵⁷

5.4.4.1. Registrace manželské smlouvy u státního orgánu

Manželství je uzavřeno v okamžiku podpisu manželské smlouvy a podle šarií není již potřeba formální souhlas soudu. Řada států však registraci u příslušného státního úřadu vyžaduje a její nedodržení trestá. Manželství, které není registrováno, přestože stát toto ukládá, je považováno za zcela neplatné nebo existující pouze za určitých okolností. Z výše uvedeného tedy vyplývá, že o existenci manželství rozhoduje oficiální dokument, nikoliv smlouva samotná.

5.5. Zrušení a zánik manželství

Manželství může v islámském právu zaniknout také přirozenou cestou smrtí jednoho z manželů. Stejně tak manželství končí i v případě, že manžel přestane být muslimem a stane se odpadlíkem. Dále je zde možnost ukončení manželství na základě jednostranného právního úkonu manžela. Patří sem rozvod zapuzením, přirovnání manželky k zapovězené ženě (např. matce) či přísaha muže o zdržení se pohlavního styku s manželkou po určité době. Manželé se také mohou dohodnout na ukončení manželství. Mezi dvoustranné právní úkony kromě již zmíněné dohody také patří obvinění manželky z nevěry, přičemž je toto

⁵⁷ Hrdličková, Ivana: *Rozvod manželství a výchova nezletilých dětí v islámském právním řádu (mýty a skutečnosti)*. Zdravotnictví a právo. 2010, roč. 14, č. 7-8, 33 s.

doprovázené přísahami obou manželů. V neposlední řadě lze manželství ukončit rozvodem soudní cestou. Níže popíšeme některé z těchto způsobů ukončení manželství.

5.5.1. Změna víry jednoho z manželů

Víra hraje pro muslima v jeho společenském i soukromém životě zásadní roli a je důležitým pojítkem v muslimské společnosti. Pokud dojde k zpretrhání těchto vazeb, má to pro muslima fatální následky, a to jak společenské tak i právní. Mezi tyto například patří vystavení trestnímu postihu za odpadnutí od víry, dále nemožnost dědit po muslimovi, zůstaviteli, ledaže by na něj tento pamatoval v poslední vůli. Pokud by došlo například ke změně víry u manžela ještě před naplněním manželství, pak by svazek byl anulován a žena by měla nárok na polovinu mahru. V případě, že manželství by bylo již kontumováno, pak náleží ženě mahr celý. V opačné situaci, kdyby žena opustila islám, zároveň by nekonvertovala ke křesťanství či judaismu, její manželství by zaniklo. Stejně tak za situace, kdy žena přijme islám a její choť není muslimem.

5.5.2. Zapuzení ženy

Zapudit svou ženu může pouze plnoletý, duševně zdravý muž. Není tedy možné, aby ženu zapudil nezletilý či jeho zákonný zástupce. Takové zapuzení by bylo neúčinné. Naproti tomu může být žena zapuzena, i jakož to nezletilá. Jedná se o jeden z druhů rozvodu a představuje největší ohrožení postavení muslimské ženy, jelikož nositelem práva ukončit tímto způsobem manželství je výlučně muž. Samotné zapuzení musí být provedeno v době, kdy si je muž vědom, co činí, tj. bylo by neúčinné vyslovení například v opilosti, těžké nemoci či žertem. Také je zapotřebí jednoznačný projev vůle s tímto jednáním. Další podmínkou je, že žena je v tento okamžik ve stavu rituální čistoty, tj. v době, kdy nemá menstruaci a není v době těsně po porodu. Forma zapuzení může být ústní i písemná. Nejčastěji se používají formulace – „Zapuzuji tě!“, „Jsi zapuzená žena.“, „Jsi pro mě zakázaná.“ atd. Posledním krokem je zdržení se intimností s manželkou po stanovenou dobu (idda). Po uplynutí této doby je manželství neodvolatelně rozvedeno. Na výše uvedeném způsobu zapuzení se shodují všechny právní školy. Mimo tento způsob existují ještě další styly, které se od tohoto liší v počtu a způsobu pronesení zapuzení. Zapuzení je také možné v některých případech

odvolat, a to vysloví-li muž zapuzení pouze jedenkrát až dvakrát a během iddy se nezdrží intimností s manželkou či přímo vezme zapuzení zpět.

Zapuzení podle současných právních úprav není považováno za soukromoprávní akt. Aby působilo právní následky, je ve většině případů nutná součinnost soudu, resp. jeho rozhodnutí o zapuzení.⁵⁸ V podstatě musí zapuzení potvrdit soud a informovat ženu, že její manželství bylo rozvedeno zapuzením. Samotnému potvrzení zapuzení se soudce snaží předejít a smírně urovnat spory mezi manžely tak, aby k žádnému rozvodu vůbec nedošlo. Například dle egyptské úpravy, je-li v manželství nezletilé dítě, pak je soudce přímo povinen se minimálně dvakrát pokusit o smír, přičemž mezi těmito pokusy musí uplynout doba mezi 30 až 60 dny. Na rozvod je v muslimské společnosti obecně nazíráno velmi negativně a měl by být opravdu tím posledním řešením, není-li již žádná naděje na záchranu manželství.

5.5.3. Rozvod soudní cestou

Rozvod na základě soudního rozhodnutí je jedinou možností pro ženu, pokud chce ukončit své manželství a dohoda s manželem není možná. Rozvést se může pouze z ospravedlňujících důvodů, kterými jsou nepřítomnost či nevěstnost muže, nehrazení výživného (toto jsou nejčastější důvody rozvodu), rozvrat manželství pro sváry, zanedbávání ženy a v neposlední řadě vada manžela ať fyzická či psychická. K velkému pokroku v tomto směru došlo v Egyptě v lednu 2000, kdy byl přijat zákon, který umožňuje muslimským ženám podat žádost o rozvod již bez udání důvodu.

5.5.4. Rozvod manželství a výchova nezletilých dětí v islámském právu

Pokud se žena rozhodne uzavřít sňatek s muslimem a plánuje s ním i společné děti, pak by měla znát zásadu islámského práva, podle které patří matce děti pouze do určitého věku. Tento věk se liší v jednotlivých zemích. Hranice pro svěření dětí do výchovy matky je 7 let věku dítěte, někdy 14 let, poté je dítě tázáno, s kým chce žít.⁵⁹ Muž je dle islámského práva povinen postarat se o svou rodinu a to i tehdy, jsou-li děti po rozvodu svěřené do výchovy matky. Po

⁵⁸ Bezoušková, Lenka: *Islámské rodinné právo se zaměřením na právo manželské*. Praha: Leges, 2013, 173 s.

⁵⁹ Hrdličková, Ivana: *Rozvod manželství a výchova nezletilých dětí v islámském právním řádu (mýty a skutečnosti)*. Zdravotnictví a právo. 2010, roč. 14, č. 7-8, 33 s.

materiální strážce je povinen zabezpečit děti i svoji bývalou manželku. V důsledku toho má stále velké slovo, co se týče výchovy dětí. Islámské právo také stanoví, že minimálně do věku 7 let má o dítě pečovat matka, neboť je z hlediska psychického zdraví dítěte nezastupitelná; nemůže-li se matka o dítě starat, pak by se měla o dítě starat její matka, a nemůže-li ani ta, pak matka manžela a poté by případně nastupovaly další ženské příbuzné.⁶⁰

5.5.4.1. Kuriózní případ z německé justice

Vskutku kuriózní a těžko uvěřitelný případ v souvislosti s islámským právem a snahou o ukončení manželství týranou ženou se stal v Německu v roce 2007. Jeho výsledkem bylo zamítnutí návrhu na rozvod německé 26leté ženy, matky dvou dětí, a jejího násilnického marockého manžela. Přičemž manželé uzavřeli sňatek v Maroku dle tamního práva a sňatek byl také uznán za platný dle práva německého. Manželé po uzavření manželství žili v Německu. Postupem času mezi nimi docházelo ke konfliktům, které vyvrcholily fyzickým napadáním ženy manželem. Žena často musela vyhledat lékařské ošetření a posléze došlo k trestnímu odsouzení manžela, který byl viněn z domácího násilí, mimo jiné mu byl uložen zákaz přibližovat se k manželce na vzdálenost bližší než 50 metrů, v souladu s německým právem.⁶¹ Následně žena podala návrh na tzv. urychlený rozvod, jenž je možný dle německého práva, například při prokázaném fyzickém násilí. Soudkyně frankfurtského soudu však její návrh zamítla s tím, že nebyly splněny zákonem požadované podmínky pro tento urychlený rozvod. Dovedila totiž, že ačkoli manželství je platné a uznané podle práva německého, bylo uzavřeno v zemi, jejíž právní systém je založen na principech práva islámského, manžel je muslimem, byl vychován v islámském prostředí, a tudíž žena při uzavření sňatku musela počítat s tím, že se bude zásadami islámského práva řídit i v manželství.⁶² Paní soudkyně při samostudiu Koránu došla k zjištění, že islám nejen umožňuje bití ženy, ale ba co víc, že jej přímo doporučuje a žena, která se provdá za muslima, by s tímto měla počítat. Neváhala ani příslušné verše Koránu ve svém zamítnutí přímo citovat.

⁶⁰ Hrdličková, Ivana: *Rozvod manželství a výchova nezletilých dětí v islámském právním řádu (mýty a skutečnosti)*. Zdravotnictví a právo. 2010, roč. 14, č. 7-8, 31 s.

⁶¹ Hrdličková, Ivana: *Rozvod manželství a výchova nezletilých dětí v islámském právním řádu (mýty a skutečnosti)*. Zdravotnictví a právo. 2010, roč. 14, č. 7-8, 31 s.

⁶² Hrdličková, Ivana: *Rozvod manželství a výchova nezletilých dětí v islámském právním řádu (mýty a skutečnosti)*. Zdravotnictví a právo. 2010, roč. 14, č. 7-8, 31 s.

Tímto svérázným rozsudkem vzbudila nemalé zděšení nejen v německé, ale dokonce v celé evropské justici. Odvolacím soudem byl tento rozsudek zrušen s tím, že není možné v řízení o rozvodu manželství vedeného před německým soudem dle práva německého aplikovat právo islámské. Dále bylo konstatováno, že došlo k tristnímu nepochopení ustanovení Koránu, které nelze bez dalšího vyložit tak, že islám podporuje fyzické násilí na ženách.⁶³

Tento případ vyvolal obrovskou vlnu kritiky, jak na straně politických představitelů Německa, ale i u německé Ústřední rady muslimů. Dle vyjádření mluvčí této rady měla soudkyně rozhodovat dle práva německého a nikoliv se odvolávat na Korán. Také dodala, že násilí a týrání jsou rovněž v islámu důvody k rozvodu a je jedno, zda je obětí žena či muž. „Jestliže bude Korán nadřazen německému právu, potom mi nezbyvá nic jiného než říct: Dobrou noc, Německo,“ prohlásil generální tajemník křesťanských demokratů Ronald Pofalla.⁶⁴ Předsedkyně německého Svazu právníků Jutta Wagnerová prohlásila, že tento verdikt soudkyně Christy Datz-Winterové je pouze pomyslnou špičkou ledovce. Dle ní existuje v Německu početná skupina advokátů, kteří přestože studovali právo německé, jsou původem z muslimských zemí. A právě ti prý pomáhají svým klientům sestavovat předmanželské smlouvy, které halí praktikovaný machismus do pravidel „cnostného soužití muslima a muslimky. „Pokoušejí se v Německu adaptovat jakousi šariú light,“ nechala se slyšet Wagnerová.⁶⁵

⁶³ Hrdličková, Ivana: *Rozvod manželství a výchova nezletilých dětí v islámském právním řádu (mýty a skutečnosti)*. Zdravotnictví a právo. 2010, roč. 14, č. 7-8, 31 s.

⁶⁴ Hruška, Blahoslav: *Šaría po německu. Rozhodnutí soudkyně připomnělo problém integrace cizinců*. advojka.cz [online]. [vid. 2018-02-19]. Dostupné z: <https://www.advojka.cz/archiv/2007/16/saria-po-nemecku>

⁶⁵ Hruška, Blahoslav: *Šaría po německu. Rozhodnutí soudkyně připomnělo problém integrace cizinců*. advojka.cz [online]. [vid. 2018-02-19]. Dostupné z: <https://www.advojka.cz/archiv/2007/16/saria-po-nemecku>

6. HISTORIE A SOUČASNOST MANŽELSTVÍ V ISLÁMSKÝCH ZEMÍCH

Muslimská rodina je veskrz rodinou patriarchální. Muž v ní má výsadní rozhodovací úlohu, zároveň povinnost materiálně zabezpečit a ochraňovat svoji rodinu. Naproti tomu se od manželky očekává poslušnost. Tradice předpokládá nesamostatnost ženy v uzavírání a vystupování z manželských svazků, odepírá jí svobodu pohybu, společenského života i sexuální svobodu, jež je mužům šariíou do jisté míry poskytnuta.⁶⁶ Výše uvedené platí ve větší či menší míře ve všech muslimských zemích. Přičemž jsou země, kde můžeme zejména v posledních letech pozorovat zlepšení práv žen, stejně tak jako jsou země, kde k přílišným změnám nedošlo či dochází velmi pozvolna.

6.1. Saúdská Arábie

Saúdská Arábie se rozkládá na většinu Arabského poloostrova a je zemí, která má ve světě islámu mimořádné postavení. Na jejím území se totiž nacházejí města Mekka a Medína, jakožto dvě z nejposvátnějších míst islámu. Také představitel tohoto království používá titul Ochránce svatých míst v Mekce a Medíně. Saúdská Arábie je konzervativní, absolutistická monarchie, kde veškerá moc je soustředěna v rukách krále.

I přes obrovské bohatství pramenícím z ropy, se potýká Saúdská Arábie s vysokým počtem nezaměstnaných a chudobou. Odhady počtu Saúdů, kteří žijí pod hranicí chudoby, se pohybují od 12,7% do 25%.⁶⁷ Mezi další problémy, se kterými se tato země potýká, a svým významem odpovídá zaměření mé práce, patří například negativní důsledky příbuzenských sňatků. Dále pak příliš vysoké částky obvněnění a dalších nákladů spojených s manželstvím, které mnohé Saúdy odrazují od uzavírání manželství. Značné problémy pak přináší čím dál více populární manželství na pochodu (misjár). V neposlední řadě je Saúdská Arábie často kritizována kvůli porušování lidských práv, zejména pak práv žen.

⁶⁶ Macháček, Štěpán: *Proměny arabského manželství: muslimská žena a rodina mezi tradicí a modernitou*. Dějiny a současnost. 2004, roč. 26, č. 3, 19 s.

⁶⁷ *Saúdská Arábie*. Wikipedie: otevřená encyklopedie [online]. [vid. 2018-02-14]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Sa%C3%BAadsk%C3%A1_Ar%C3%A1bie

6.1.1. Negativní důsledky příbuzenských sňatků

Díky sňatkům mezi příbuznými v Saúdské Arábii roste výskyt genetických onemocnění, jako je cystická fibróza, poruchy krve, diabetes, spinální svalová atrofie, hluchota, němota atd. Přičemž v roce 2004 tyto sňatky tvořily 53 % uzavíraných manželství a v roce 2015 neuvěřitelných 67 %. Království se tak řadí k zemím s nejvyšším výskytem těchto onemocnění. Například proti Japonsku je výskyt osmkrát vyšší a oproti USA čtyřikrát vyšší. Přičemž právě příbuzenské svazky jsou ze 70 % příčinou abnormalit zjištěných u plodů. Lékaři navrhují omezení příbuzenských svazků a povinné předmanželské testování. V roce 2004 byl zaveden program zvaný Zdravé manželství, který má za cíl budoucí manžele od těchto příbuzenských svazků zrazovat. Z počátku fungování tohoto programu uposlechlo radu odborníků přibližně pouze 8 %, v roce 2015 již 60 %.

6.1.2. Stanovení maximální výše mahru

K tomuto nezvyklému kroku přistoupili úředníci před několika lety z důvodu již nastíněného v podkapitole 5.4.3. Muži v Saúdské Arábii si často hledali manželky v okolních arabských státech, právě z důvodu velmi vysoké ceny, kterou požadovali rodiče nevěst od potencionálních ženichů. Uvádí se, že v roce 2010 bylo v této zemi 1,5 milionu svobodných žen. O tři roky později se tento počet zvýšil na 4 miliony. Jsou zaznamenány i takové případy, kdy rodina nevěsty dostala 10 milionů rialů, což je přibližně 63 milionů korun. Tento problém vyřešil guvernér oblasti Mekka, který rozhodl, že rodina může za pannu požadovat maximálně částku 50 tisíc rialů, tj. zhruba 316 tisíc korun. U ženy rozvedené či vdovy stanovil částku 30 tisíc rialů, tedy přibližně 190 tisíc korun. Uvedené limity byly stanoveny pouze pro oblast Mekky a je otázkou, zda obdobné maximální částky budou zavedeny ve zbytku království.

6.1.3. Saúdská Arábie a porušování lidských práv, zejména práv žen

Saúdská Arábie patří mezi konzervativní muslimské státy, které jsou často kritizovány kvůli porušování lidských práv a zejména práv žen. V posledních letech jsou patrné tolik potřebné změny k posílení práv tamních žen, avšak cesta ke skutečné rovnosti mezi mužem a ženou bude ještě nesmírně dlouhá. Král Salmán a jeho syn korunní princ Mohammed bin Salmán v loňském roce představili dlouhodobý plán hospodářských a sociálních reforem s názvem Vize

2030. Cílem tohoto plánu je nejen modernizovat zemi a zbavit se závislosti na příjmech z ropy, ale také určité změny týkají se práv žen. Korunní princ Mohammed bin Salmán také řekl, že chce zemi vést k tolerantní a umírněnější formě islámu. Zároveň kromě posílení práv žen, saúdští vůdci doufají, že nová politika bude nápomocna ekonomice zvýšením účasti žen na pracovišti.⁶⁸ Cílem korunního prince Mohammeda bin Salmána je do roku 2030 zvýšit podíl pracujících žen více než na 30 procent. Ženy se začínají objevovat na mnoha pracovištích a zájem o získání práce je enormní. Například pasový úřad oznámil, že o 140 volných pracovních míst na letištích a hraničních přechodech se uchází 107 tisíc žen. I prokuratura v Rijádu oznámila, že chce přijmout do svého úřadu ženy.⁶⁹

Mezi pozitivní změny patří třeba to, že saúdské ženy budou mít od letošního června poprvé možnost legálně řídit automobil. Doposud je Saúdská Arábie jedinou zemí, kde tento absurdní zákaz řízení platí. Ženám při jeho porušení hrozí až vězení. Toto se však za několik málo měsíců změní a značně se tím uleví saúdským ženám v každodenním životě, kdy si kvůli dopravě do práce či nákupům musejí najímat řidiče, což představuje nezanedbatelné výdaje v rodinném rozpočtu.

Ženy také v této zemi neměly do roku 2013 ani občanské průkazy a bylo jim tak upíráno právo volit. Toto se změnilo až v roce 2015, kdy mohly poprvé k volbám, i když jen do místní samosprávy. Toto vítězství na poli práv saúdských žen je spjato se Saúdkou Samar Badawi, které bude věnována následující podkapitola.

Zároveň však pro ženy i nadále platí celá řada omezení a zákazů. Mezi tyto patří i to, že žena musí mít povolení svého opatrovníka, pokud se chce vdát. Přičemž pokud se chce vdát za cizince, potřebuje také získat souhlas ministerstva vnitra. I v této muslimské zemi stále platí, že svědectví ženy má poloviční hodnotu než svědectví muže a také že jim náleží dědický podíl odpovídající polovině oproti podílu muže. K dalším výrazným omezením práv žen je, že obvykle nesmějí opustit dům, nemají-li doprovod. Mají také zakázány

⁶⁸ *Krutá pravidla? Některé věci ženy v Saúdské Arábii stále nemohou dělat.* Globe24.cz [online]. [vid. 2018-02-09]. Dostupné z: <https://globe24.cz/svet/40850-kruta-pravidla-nektere-veci-zeny-v-saudske-arabii-stale-nemohou-delat>

⁶⁹ *Průlom v Saúdské Arábii: ženám dovoli zakládat firmy.* Novinky.cz [online]. [vid. 2018-02-19]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/463789-prulom-v-saudske-arabii-zenam-dovoli-zakladat-firmy.html>

navštěvovat některá místa, jako jsou veřejná kina či divadla. V minulém roce království pořádalo svůj první hudební koncert, ale navštívit ho mohli pouze muži. Co se týká oblékání saúdských žen, i zde platí přísná pravidla, kdy je doporučováno a podporováno skromné oblékání i líčení. Na veřejnosti pak ženy nosí abáju, což je druh svrchního volného oděvu, jehož úkolem je zakrýt celé tělo, aby nebylo možno rozeznat siluetu. Nejčastěji je v černé barvě.

Nerovné postavení saúdských žen ve společnosti bylo ještě do loňského roku podtrhnuto i skutečností, že v případě, kdy žena potřebovala naléhavé lékařské vyšetření či operaci, musela mít písemný souhlas jejího poručníka. K dalším absurdním zákazům z mého pohledu také patřilo to, že ženy nesměly mít vlastní bankovní účet, ani ovládat své finance bez svolení, a to ani v případě, že se jednalo o finance, které si samy vydělaly. Toto bylo naštěstí královskými rozhodnutími zrušeno. Od loňského jara mohou ženy se svými rodinami rovněž navštěvovat sportovní utkání na stadionech, i když k tomuto účelu jsou zatím určeny pouze tři stadiony, a to v Džiddě, Rijádu a Dammánu.

Také v oblasti obchodního práva byly učiněny pozitivní kroky na poli práv žen. Již v minulosti mohly ženy podnikat, ale k založení společnosti byl úřady vyžadován souhlas nejméně dvou mužů, kteří svědčili o ženině charakteru. Svědectví mužů bylo také vyžadováno při poskytování půjček či licence ženě podnikatelce. Toto však již neplatí a saúdské ženy mohou zakládat společnosti bez souhlasu a svědectví mužů.

V oblasti trestního práva se do dnešních dní používají drastické tresty, jako jsou bičování, stětí, ukamenování atd. Trest bičování hrozí za opilství, stejně tak je k němu nezřídka odsouzena znásilněná žena, která je dle logiky tamních soudů sama vina, pohybuje-li se bez mužského doprovodu. Existuje také možnost "vykoupení viny" za vraždu, zabití nebo tělesné poškození. Pachatel se vyhne trestu, pokud zaplatí rodině oběti částku, kterou si rodina sama určí. Za smrt ženy se platí pouze poloviční obnos oproti usmrcení muže. Běžné jsou tzv. vraždy ze cti žen, které "zahanbily" rodinu.⁷⁰

⁷⁰ *Saúdská Arábie*. Wikipedie: otevřená encyklopedie [online]. [vid. 2018-02-14]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Sa%C3%BAAdsk%C3%A1_Ar%C3%A1bie

6.1.3.1. Samar Badawi

Samar Badawi je mimořádná saúdská žena, která díky své odvaze a odhodlání vymohla povolení svého, v pořadí druhého manželství i přes nesouhlas otce a pomohla prosadit volební právo žen i zrušení zákazu řízení automobilů. Její život nebyl jednoduchý od samotného začátku. Ve třinácti jí matka zemřela na rakovinu a ona zůstala sama se svým otcem, který ji zneužíval.⁷¹ Po rozpadu prvního manželství bydlela Samar se svým sedmiletým synem u bratra. Oba udal její exmanžel kvůli tomu, že nerespektuje systém mužského poručnictví, který je v této zemi praktikován. Po tomto obvinění byla Samar i se svým synem poslána do ubytovny, kde žili rok a půl, než dostali povolení ubytovnu opustit a žít sami. Tehdy se zamilovala do Walida Abulkhairyho, který v té době byl jejím právníkem. Její otec nechtěl druhé manželství povolit. Samar ale neustoupila a podala proti tomu stížnost, což bylo v Saúdské Arábii bezprecedentní gesto.⁷² V následujícím soudním procesu bylo zjišťováno, jaké postavení a reputaci má její otec. Přestože mimosoudní vyšetřování zjistilo, že její otec byl uživatelem drog, v hospodaření s penězi si počínal marnotratně a měl celkem čtrnáct žen, nebylo toto pro soudce dostatečné, aby rozhodl ve prospěch Samar. Ta byla následně zatčena a uvězněna. Její manžel zahájil na sociálních sítích kampaň, která měla za cíl propuštění Samar z vězení. Několik měsíců po jejím uvěznění připustil guvernér Mekky, že byla svým otcem zneužívána a po té také povolil její manželství s Walidem. Po půl roce vězení byla propuštěna a odhodlána k boji za lidská práva.

Rok po svém propuštění z vězení zahájila Samar kampaň proti saúdské vládě. Jejím cílem bylo zlepšit podmínky pro ženy ve společnosti, například, aby mohly volit. V předvečer komunálních voleb v září 2011 se Samar pokoušela registrovat jako volič. Jakmile jí to úřady zakázaly, okamžitě proti nim podala žalobu.⁷³ Jejího příkladu následovaly desítky žen, které vytvořily facebookovou skupinu, kde se dožadovaly volebního práva. Jejich aktivity získaly postupně natolik velkou mezinárodní pozornost, že následně král Adballáh oznámil, že od roku 2015 budou mít ženy aktivní i pasivní volební právo, byť jen v komunálních

^{71, 71, 72} Figueras, Amanda: *Samar Badawi. Systém poručnictví v Saúdské Arábii*. Iir.cz [online]. [vid. 2018-02-09]. Dostupné z: <http://iir.cz/article/pripad-samar-badawi-system-porucnictvi-v-saudske-arabii>

volbách. Dále se Samar zapojila k protestům proti zákazu řízení automobilů žen v Saúdské Arábii. Výsledkem snah jejích i ostatních žen i mužů, mezinárodních organizací a také v neposlední řadě dostatečnou medializací je, že od června tohoto roku budou moci ženy poprvé usednout legálně za volant.

Tímto však boj Samar, Walida i jejího bratra Raifa a dalších se saúdskými úřady neskončil a pokračuje do dnešních dnů, kdy bojují za prosazení dalších lidských práv, které jsou občanům této země upírány. Samar za svůj aktivizmus převzala v roce 2012 cenu International Women of Courage Awards z rukou Michelle Obamové a Hillary Clintonové.

6.1.4. Rostoucí počet manželství na pochodu

Jak jsem již uvedla v páté kapitole této diplomové práce, je tento druh manželství jedním z možných v islámském právu. Jedná se o svazek, kde se žena vzdává některých svých práv, naproti tomu muž se nevzdává práv žádných. Jedním z nevýraznějších znaků tohoto manželství je, že manželé spolu nežijí a muž také nemá finanční odpovědnost za svoji manželku. Navštěvuje ženu v domě jejích rodičů po vzájemné dohodě či dle svého uvážení. Zpravidla o tomto sňatku ví pouze rodina ženy, jelikož právo nevyžaduje, aby manželství bylo známé široké veřejnosti ani rodině manžela. Často jsou také ženy svými muži nuceny tajit svůj svazek před veřejností, přičemž právě toto utajování je velkým problémem, zvláště pak pokud se z něho narodí potomek.

V Saúdské Arábii je tato forma manželství rozšířena zejména v posledních přibližně dvaceti letech, a to zejména ve velkých městech, jako například Mekka, Džidda či Dammán. Také je oblíbena v dalších arabských zemích, jako jsou Egypt, Maroko či Jordánsko. K uzavření tohoto typu manželství jsou uváděny ekonomické i sociální důvody. Pod tímto si představme vysoký mahr, nemalé náklady na svatební hostinu i další finanční výdaje, které vznikají muži v ostatních typech islámských manželství. Mezi sociální důvody patří přání muže mít více než jednu manželku, strach svobodných žen ze staropanenství a v případě vdov a rozvedených žen nezůstat bez manžela. Co se týká staropanenství, pak věk, od kdy je žena označována za starou pannu, se liší v jednotlivých arabských zemích. Přičemž na venkově může být za starou pannu považována žena již ve dvaceti letech a ve městech většinou od třiceti let.

Příznivci této formy manželství poukazují na možnost stát se manželkou právě u žen, jejichž šance jsou jinak velmi nízké. U mužů pak získat další partnerku, kterou si obvyklým způsobem, ať z důvodů utajení před ženou první či jejich finančních možností, nemůžou dovolit. Dalším argumentem je to způsob, který umožňuje oběma stranám, jak naplnit sexuální touhy, aniž by byly vystaveny trestům za mimomanželský sex. Mnozí misjář brání také tím, že se jedná o dohodu dvou dospělých lidí. Problém však je, že řada saúdských žen si neuvědomuje nebezpečí, které takové manželství přináší a ve výsledku jsou nemile překvapeny. Špatná informovanost žen o jejich právech není však pouze v Saúdské Arábii, ale ve většině arabských zemích. Mnoho žen v muslimské společnosti má minimální povědomí o svých právech a také neví, jak je uplatňovat a dovolávat se jich.

Tento způsob bývá oblíben u pracujících žen, které nechtějí přijít o svou nezávislost. Zvláště pokud potřebují zůstat u rodičů kvůli péči o ně a současně si přejí statut vdané ženy, který je pozvedne výš na společenském žebříčku. Tedy za předpokladu, že je manžel nenutí sňatek tajit. Někdy můžou svoji roli také sehrát romantické až naivní představy žen o tom, že se jednoho dne jejich manželství změní v manželství běžné. U mužů je všeobecně tato forma manželství oblíbenější než u žen, právě kvůli značným výhodám pro ně.

Kritici hlavně poukazují na značně nevýhodné postavení ženy, omezení manželství pouze na sexuální styk a využívání ekonomické zranitelnosti ženy. Upozorňují také na rozpadající se morálku islámské společnosti, kde je obecně manželství považováno za institut, kde obě strany mají práva i povinnosti, což u misjáru neplatí. Tato forma manželství bývá také nazývána obyčejnými lidmi jako legální prostituce, jednoduché manželství či sexuální turismus. Všeobecně není přijímána jako vhodné manželství pro jejich rodinné příslušníky, zejména ženy. Často dochází k situacím, kdy jsou manželky svými muži i po mnoho měsíců ignorovány a ony jsou v nejistotě, zda je ještě někdy navštíví či zda je již trvale opustil. Znamé jsou případy, kdy byly ženy obviněny z prostituce, přestože byly vdané. Manželé jim ale přikázali sňatek tajit, ze svazku však vzešly děti, ale jejich matky byly přitom veřejností považovány za svobodné. V nejhorší situaci se pak ocitají právě děti, které vzniknou z těchto utajovaných manželství. Často jsou součástí smluv rovněž ujednání o okamžitém rozvodu, pokud je manželství veřejně odhaleno či pokud žena otěhotní.

Co se týká rozvodovosti u této formy manželství, asi nikoho nepřekvapí, že je vysoká. Misjár má mnoho výhod i nevýhod, stejně tak příznivců i odpůrců. Je pravdou, že řeší některé problémy, avšak zároveň je příčinou dalších potíží.

6.1.5. Nejabsurdnější důvody k rozvodu v Saúdské Arábii

Za poslední roky se v království počet rozvodů zvýšil o 20 %.⁷⁴ Roste také množství absurdních důvodů rozvodů. Saúdské noviny Al-Watan vybraly několik těch vskutku nejbizarnějších. Jedná se například o žádost muže o rozvod z důvodu, že manželka nehledě na jeho prosbu šla před ním a nikoliv vedle něho. Dalším popisovaným důvodem byla žádost o rozvod svazku, který trval pouze jediný měsíc, a to kvůli šperku na noze, který novomanželka nosila. Jiný muž se rozhodl rozvést se svou chotí poté, co tato opomněla dát hlavu berana na mísu s jídlem, jenž bylo podávané hostům. Další muž ukončil své manželství kvůli tomu, že jeho žena neuposlechla jeho požadavku, aby navštěvovala příbuzné výhradně s jeho souhlasem. První místo v této sérii absurdit získává muž, který se rozhodl se svou manželkou rozvést z důvodu, že jej vzala za ruku. Po přečtení těchto řádků a prvotním pousmání je potřeba si uvědomit, v jakých nelehkých situacích se tamní ženy nacházejí. To, že může být manželství na žádost muže rozvedeno i z tak absurdních důvodů staví ženy do velmi nezáviděníhodného postavení, kdy o trvání jejich manželství může rozhodnout i zdánlivá maličkost.

6.2. Jemen

Oficiálně Jemenská republika se nachází na jihu Arabského poloostrova a sousedí se Saúdskou Arábií a Omenem. Jemen patří k nejméně rozvinutým zemím.⁷⁵ Zároveň je nejchudší zemí v arabském světě, zemí s velmi vysokou nezaměstnaností a korupcí. Podle výzkumu nerovnosti mezi postavením žen a mužů, který vypracovalo Světové ekonomické fórum roku 2009, se Jemen umístil až na posledním místě. Rozdíly v právech žen a mužů jsou tu obrovské. Přestože ústava staví práva obou pohlaví na stejnou úroveň, ve skutečnosti je to jinak – ženy jsou občany druhé kategorie.⁷⁶

⁷⁴ *Média Saúdské Arábie informovala o nejbizarnějších rozvodech v zemi.* Svět.cz [online]. [vid. 2018-02-09]. Dostupné z: <https://cz.sputniknews.com/svet/201708285874735-arabie-rozvod/>

⁷⁵ *Jemen.* Wikipedie: otevřená encyklopedie [online]. [vid. 2018-02-15]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Jemen>

⁷⁶ *Lávičková, Markéta: Jemen: Ženám právo zakázáno.* Rozvojka.cz [online]. [vid. 2018-02-15]. Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/clanky/1932-jemen-zenam-pravo-zakazano.htm>

O Jemenu se často hovoří v souvislosti s porušováním lidských práv i občanské válce vyvolané roku 2014. Uvádí se, že doposud bylo zabito více jak tři tisíce civilistů a svůj domov bylo nuceno opustit více jak dva a půl milionu obyvatel. Zmatek, který momentálně v Jemenu panuje, nepomáhá k tomu, aby mezinárodně uznávaná lidská práva nějakým způsobem fungovala a už vůbec ne ta ženská.⁷⁷

Ženy v této zemi jsou velice často odrazovány od vzdělávání či zaměstnání. Bývá uváděno, že pouze 29 procent jemenských žen je gramotných a zaměstnaných je jen 6 procent. K velkým problémům patří nedostatečná zdravotnická péče, omezování a potlačování jejich základních práv a v neposlední řadě jsou zásadním problémem dětské nevěsty. Tomuto problému se budu věnovat v následující podkapitole, kde se blíže seznámíme s příběhem jedné z dětských nevěst.

6.2.1. Nudžúd Alí

Případ jemenské dívky Nudžúd Alí v roce 2008 doslova obletěl svět. Tehdy desetileté Nudžúd se podařilo něco naprosto nevídaného – rozvedla se se svým více než třicetiletým manželem, kterého jí vybral její otec.

Jak jsem již uvedla, v Jemenu není stanoven minimální věk pro vstup do manželství. Oddáni tedy mohou být teoreticky i prakticky už kojenci, a to zcela legálně. Člen jemenského parlamentu a náboženský konzervativce Mohamed al-Hamzí v této souvislosti prohlásil, že pokud by raný sňatek znamenal nějaké nebezpečí, pak by jej Alláh zakázal. Stejně tak měl říci, že to, co nezakázal Alláh, nemůžeme zakázat ani my. Dále prohlásil, že islám sice nedovoluje manželské vztahy, není-li dívka fyzicky připravená, ale Korán neobsahuje žádné přesné vymezení, kdy se tak stane. Tyto věci tedy závisejí výlučně na rodině či náboženských hodnostářích a nikoli na státní legislativě. Nedivme se tedy, že s takovými zákonodárci není v Jemenu do dnešního dne stanovena věková hranice pro vstup do manželství.

⁷⁷ Lávičková, Markéta: *Jemen: Ženám právo zakázáno*. Rozvojka.cz [online]. [vid. 2018-02-15]. Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/clanky/1932-jemen-zenam-pravo-zakazano.htm>

Jemenská společnost je tradičně uzavřená, pokud jde o hovory o sexu, se svými dcerami o něm nemluví dokonce ani vzdělané matky.⁷⁸ Co se týká samotného naplnění manželství, mnohé dívky tedy vůbec netuší, co je o svatební noci čeká. To, co znamená naplnění manželství, se tedy dozvedí tím nejhorším možným způsobem, tj. znásilněním. Zranění, které tyto dívky získají, patří jednak trvalá trauma ze samotného znásilnění, ale také zdravotní komplikace. Mezi nejčastější poranění patří potrhané děložní stěny, silné krvácení, dále poškození vnitřních tkání, které může vést k doživotní inkontinenci. Následky jsou však mnohdy ještě vážnější a hlášeny jsou stále nové případy, kdy dětská nevěsta v důsledku znásilnění manželem zemřela. Nejčastěji tyto dívky umírají z důvodu vykrvácení, jehož příčinou je natržení vnitřních orgánů. Bývá také uváděno, že dívky mladší patnácti let mají až patnáctkrát vyšší pravděpodobnost, že zemřou během samotného porodu. Zmiňovány jsou také předčasné porody a častější úmrtnost narozených dětí. Nezřídka také dívky, které jsou provdány, přestanou chodit do školy a nedostane se jim potřebné vzdělání. To, zda dívka prožije svůj život šťastně a povede normální život, záleží výhradně na jejím manželovi a jeho rodině. Avšak ani tyto výše uvedené skutečnosti neodrazují další rodiče, aby domlouvali a následně vyvdávali svoje dcery již v dětském věku.

Situace, do které se Nudžúd svatbou se starším mužem dostala, nebyla v tomto ohledu v Jemenu výjimečná ani ojedinělá. Co ale naprosto výjimečné bylo, byla odvaha, s jakou se tato dětská nevěsta vrhla do boje proti osudu, který ji přichystal vlastní otec. Její trápení začalo v únoru roku 2008, kdy byla otcem přinucena ke svatbě s neznámým, o dost starším mužem. Tehdy jí otec jen oznámil, že se bude vdávat. Pouze tiše přikývla, aniž vůbec tušila, co jí vlastně čeká. Ten samý večer vyslechla rozhovor, ve kterém se proti sňatku stavěla její starší sestra s odůvodněním, že je na vdávání moc mladá. Reakce otce na sestřiny výtky ji šokovala. Otec prohlásil, že nemá peníze a že se alespoň zbaví jednoho krku navíc. Také řekl, že mu onen muž slíbil, že se Nudžúd nedotkne, dokud nebude větší. Následně byla tedy provdána za jí neznámého muže, kterého pro ni vybral její otec. Oním mužem byl Faez Ali Thamer, který byl o dvacet dva let starší než Nudžúd. Jejím otci zaplatil 150 000 rialů (přibližně 540 eur). Svatební noc strávila v okruhu rodiny s rodiči a sourozenci. Poté ji manžel se svou rodinou

⁷⁸ Gorneyová, Cynthia: *Příliš mladé na vdávání*. National geographic. červen 2011, 71 s.

odvezli do jejich domu. Ještě první noc ji znásilnil a pak každou následující. Od třetího dne ji začal také bít. Nejdříve dlaní, později holí a nakonec pěstí. Po dvou měsících tohoto pekla přemluvila manžela, aby mohla navštívit své rodiče. Prosila otce i matku, aby ji nechali rozvést se a ona se tak mohla vrátit domů od svého násilnického manžela, ale její prosby rázně odmítli z důvodu cti. Pojmu, který jí vlastně v té době ani nic neříkal. Ona vnímala jen nekonečnou hrůzu z muže, který byl jejím manželem a také hrůzu z jeho matky, která pro ni neměla vlídného slova ani zacházení. Naopak při jejím bití tchýně ještě svého syna pobízela k tomu, aby z malé Nudžúd vzdor v podstatě vymlátil.

V den, kdy jí matka, u které byla na návštěvě, poslala s pár drobnými koupit chleba, se Nudžúd chopila své šance na svobodu. Místo chleba si koupila lístek na autobus, následně i jízdu taxíkem a sama se vydala hledat soud. To, že se má obrátit na soud, věděla od druhé manželky svého otce. Ta jí řekla, že soud je místo, kam lidé chodí pro pomoc. Také jí dala 200 rialů (sotva 1 euro), což byly všechny peníze, které to ráno na ulici vyžebřala. Nudžúd budovu skutečně našla, ale nevěděla, co má dělat a za kým má jít. Tak si sedla na lavici v chodbě a tiše čekala. Po nějaké době si čekající dívky všiml soudce a dotázal se jí, co tam dělá. Odvážně mu řekla, že přišla, protože se chce nechat rozvést. Přes počáteční šok i zděšení soudce se jí dostává pomoci nejen od něj, ale i dalších soudců. Její právničkou se stala významná jemenská advokátka Šadha Násirová, bojovnice za ženská práva. Nudžúd svůj boj o svobodu vyhrála a stala se nejmladší manželkou, která podala žádost o rozvod a která byla rozvedena. Jejím příkladem se inspirovaly i další dívky, která se tak vzepřely svým rodinám a jimi přichystanému osudu.

O boji malé Nudžúd byla vydána kniha s názvem *I am Nujood, Age 10 und Divorced* (v českém překladu *Dětská nevěsta; vzepřela jsem se krutým tradicím*), která byla přeložena do více jak třiceti jazyků. Knihu doporučuji přečíst i z důvodu, že informace psané na internetu a v různých časopisech jsou nepřesné a mnohdy v rozporu mezi sebou, ale i s knihou. Podrobnější popis příběhu této odvážné dívky jsem rozepsala z důvodu, že jeho bližší nastínění pomůže čtenáři této diplomové práce více pochopit, jak velký boj tato dívka dokázala zvítězit a čím si dětské nevěsty v mnohých případech procházejí. Při jeho čtení nezapomínejte, že šlo o desetiletou dívku v naprosto pro ni cizím prostředí, bez podpory rodiny, přátel a to navíc v zemi, kde takové svazky nejsou ničím

neobvyklým. Přečtení knihy mi pomohlo hlouběji pochopit nejen utrpení těchto dívek, ale také velice obtížnou životní situaci obdobných rodin, jako je ta malé Nudžúd. My v našich podmínkách si umíme jen těžko představit, že jsou mnohdy celé rodiny odkázané na výdělky ze žebrání, nejistotu a neexistenci naděje, kterou tito lidé zažívají každý den. K tomu si připočtete svazování pro nás nesmyslnými tradicemi a zvyklostmi. Samozřejmě i u nás jsou lidé chudí, nezaměstnaní a i takový, kteří žijí na hranici chudoby, ale mají alespoň nějaké záruky garantované státem a sociálním systémem. Avšak v zemích, jako je například Jemen, je sociální péče a školství na velice nízké úrovni, která se s tou naší nedá vůbec srovnat. Sociální systém neposkytující žádnou finanční záruku ať v podobě rodičovských příspěvků, důchodu či jiných finančních podpor. Stejně tak nejsou žádná azylová centra pro týrané ženy. Můj názor je, že dětské nevěsty v těchto zemích byly, jsou a já se obávám, že i nadále budou.

7. SŇATEK MUSLIMA S ČEŠKOU

Jak jsem již ve své práci uvedla, patří nepříslušnost k islámskému náboženství mezi trvalé překážky k uzavření manželství s muslimem či muslimkou, kterou lze však zhojit dodatečným přistoupením k islámu. Někteří muslimové také uznávají manželství s křesťankou a židovkou. Pro muslima je všeobecně nepřipustné, aby se oženil se ženou jiných, než uvedených náboženství, či dokonce s ateistkou.

Se smíšeným manželstvím se setkáváme stále častěji z důvodu světové globalizace i migrace obyvatel. Roste také množství lidí, kteří studují či pracují v zahraničí a v důsledku toho se také uzavírá stále více těchto manželství. Jde o svazky, kde muž i žena vyrůstali v různých kulturách, tradicích i v jiných právních systémech. Častou příčinou sporů a nesouladu mezi nimi může být nepochopení či neznalost rozdílů plynoucích z výše uvedených odlišností. Přesto není potřeba se smíšených manželství obávat ani je zatracovat. Je však více než potřebné před uzavřením smíšeného manželství, nejlépe před vznikem vztahu nebo na jeho začátku, mít dostatek objektivních informací o daném právním systému, tradicích a kultuře.⁷⁹

Arabské země jsou známé také tím, že lpí na svých tradicích a jejich dodržování. Toto se samozřejmě promítá ve výchově dětí, kterým jsou tyto zvyklosti vštěpovány od nejútlejšího věku. Někteří mladí muži, jenž opustí svoji zemi, o tyto tradice a jejich dodržování nejeví přílišný zájem. Při studiu v některé z evropských zemí přivyknou zdejšímu způsobu života, ožení se s nemuslimskou ženou a žijí relativně spokojený život. S přibývajícím věkem se nezdá stává, že jsou přesyceni evropským způsobem života, zvyky a tradice jejich rodiny jim chybí a oni se k nim opět vrací. Nejčastěji k tomuto dochází přibližně kolem čtyřicátého věku muže. Náhle začne měnit způsob života celé rodiny a manželka, která žila v domnění, že svůj původní nadobro opustil, zjišťuje, že tomu tak není a dostává se do velmi nelehké situace. Nezřídka mají takové stavy za následek únos dětí do domovské země muže, přičemž matka nemá takřka žádnou možnost tyto děti získat zpět. Nejhorší situaci má pak žena, která své manželství s muslimem uzavřela v jeho domovině a která se i se svými dětmi ocitne například pod záminkou dovolené právě v domovské zemi manžela. Pokud se již dohodnou na

⁷⁹ Hrdličková, Ivana: *Rozvod manželství a výchova nezletilých dětí v islámském právním řádu (mýty a skutečnosti)*. Zdravotnictví a právo. 2010, roč. 14, č. 7-8, 33 s.

rozvodu, pak muž může souhlasit se svěřením dětí do péče matky s podmínkou, že ona zůstane žít v jeho zemi. Rozhodnutí soudu budu tedy takové, že děti budou v péči matky, ale bez souhlasu otce nesmí vycestovat ze země. V takovém případě pak žena nemá takřka žádnou šanci vycestovat i s dětmi. Před uzavřením manželství s muslimem by si každá žena měla být vědoma všech rizik, která můžou přinést rozdílné tradice, náboženství i právní systém jiné země a předejít tak případným nepříjemným překvapením.

Sňatky muslimů s českými ženami můžeme v podstatě rozdělit na dvě základní skupiny – ty, ve kterých ženy konvertovaly k islámu a ty, které tak neučinily. Manželství, kde jeden z manželů není muslim, nemusí nutně znamenat, že je nešťastné a odsouzené k nezdaru. Ale hrozí zde daleko větší pravděpodobnost, že se tak v budoucnu stane. Je potřeba si znovu uvědomit, jak velkou a důležitou roli hraje víra ve všech aspektech života muslima. Stejně tak není automatické, že manželství muslima s muslimkou bude bez problémů, avšak je větší šance, že oproti manželství ve víře smíšeném, vydrží.

Existuje i řada žen a dívek, které konvertovaly k islámu, uzavřely manželství s muslimem a tento způsob života se jim líbí. Tyto ženy často hovoří o pocitu jistoty a sounáležitosti v životě, který jim dal až islám. Pravidla a tradice ženy nevnímají jako negativní, ale jako součást víry a tradic, kterým se dobrovolně podřídily. Domnívám se, že pro submisivní typy žen je islám příjemný a v jistém smyslu i osvobozující a život zjednodušující.

Na druhou stranu je stále více žen, které jsou po uzavření manželství nepříjemně překvapeny rozdílností obou kultur. Po čase, kdy největší zamilovanost opadne a žena si sundá pomyslné růžové brýle, zjišťuje, že vůbec nerozumí požadavkům a změnám chování svého muže, který do té doby byl se západním způsobem života spokojen.

Po přečtení mnoha různorodých článků o soužití a manželství muslimů s Čechkami jsem také vyzorovala nápadnou shodu v několika věcech. Za prvé se ženy shodovaly v názoru, že muslimští muži jsou mistři dvoření, kteří dávají ženě pocit jedinečnosti a výjimečnosti. Nutno podotknout, že mají situaci ulehčenu v tom, že v této „disciplíně“ čeští muži zrovna nevynikají. Za druhé v případech, kdy manželství skončilo neslavně, se téměř všechny ženy shodly, že chování muslimských mužů k ženám se velmi často výrazně liší v době před a po uzavření manželství. Po uzavření sňatku muslimský muž často vyžaduje, aby jeho žena

vedla jiný způsob života a dodržovala náhle tradice dle jeho víry, přestože před svatbou nic takového nevyžadoval. Pokud žena není tomuto naprosto přístupná, pak zákonitě přijdou první problémy a neshody. Článků popisujících negativní zkušenosti s muslimským manželem je podstatně více, než těch pozitivních. Níže popíši některé z nich.

7.1. Pozitivní zkušenost Češky s muslimským manželem

Pozitivní zkušenost uzavíraného manželství s muslimem má například paní Bohdana Alsmoudi, která již několik let žije se svým mužem a třemi dcerami v Dubaji. Paní Bohdana je původem z malé vesnice na Valašsku a o islám se zajímala již od dob studií. Své rozhodnutí stát se muslimkou pečlivě zvažovala a přistoupila k němu až po té, jak sama říká, kdy si byla svým rozhodnutím jistá a cítila to tak ve svém srdci. Výběrem svého budoucího manžela rodiče nepotěšila a i přes jejich obavy a protesty si jej vzala. Postupem času se s rozhodnutím paní Bohdany smířili a jejího manžela si oblíbili. I přes své šťastné manželství s muslimem paní Bohdana nedoporučuje ženám, které jsou jiného vyznání, uzavírat manželství s muslimem. Zdůrazňuje důležitost víry u muslimů ve všech aspektech života, kterou může tato žena jen těžko chápat a která může být příčinou mnoha nedorozumění a problémů. Celý rozhovor s paní Bohdanou naleznete na: <http://zena-in.cz/clanek/bohdana-alsmoudi-ceska-provdana-stastne-za-muslima>⁸⁰

7.2. Negativní zkušenost Češky s muslimským manželem

Tento dramatický příběh začíná velkou láskou, kdy se česká žena seznámila se svým budoucím manželem na dovolené. Ona v té době byla studentkou psychologie v Praze a on do Čech jezdil pracovně, co by stavební inženýr. Asi po roční známosti uzavřeli manželství. Po narození syna se dohodli, že budou žít v Tunisu a tak se také stalo. Když bylo synovi přibližně sedm let, byla žena dle svých slov troskou a pod smyšlenou záminkou špatného zdravotního stavu její matky požádala manžela, aby ji mohla i se synem jet navštívit. Za dva týdny je manžel našel a syna unesl přímo ze zahrady ženiných rodičů. Obrátila se na české úřady, ale ty byly bezmocné. Rodina tedy dala dohromady veškeré

⁸⁰ Bohdana Alsmoudi – *Česka provdaná šťastně za muslima*. Zena-in.cz [online]. [vid. 2018-02-21]. Dostupné z: <http://zena-in.cz/clanek/bohdana-alsmoudi-ceska-provdana-stastne-za-muslima>

peníze (více než 250 tisíc) a zaplatili „firmu“, která jim přivezla syna zpět. Následně se i s rodiči přestěhovala na neznámé místo a doufá, že ji její již exmanžel nikdy nenajde. Mnou popisovaný příběh je dostupný na: <http://prozeny.blesk.cz/clanek/pro-zeny-laska-a-vztahy/234341/vdala-jsem-se-za-muslima-mam-se-bat.html>⁸¹

Příběh další Češky, která se provdala za muslima, se od těch, které začínají velkou láskou, kterou vystřídá trpké probuzení, značně liší. Hlavní protagonistkou je zde paní Pavlína z Českých Budějovic, která se narodila Češce a syrskému křesťanovi. Dětství prožila v Sýrii a po roce 1989 se s matkou přestěhovaly do Česka. Po svém návratu obě začaly navštěvovat mešitu. V roce 2004 se stala Pavlína svobodnou matkou. V této těžké chvíli viděla náboženství jako správnou cestu a postupně se začala zajímat o to, co obnáší být muslimkou. Přestože na většinu jejích otázek na povinnosti žen v islámu nenašla odpověď, nechala se přesvědčit a v roce 2006 konvertovala a stala se muslimkou. Svého budoucího manžela původem z Indie poznala přes kamarádku a měsíc od seznámení se za něj v roce 2007 provdala. Šlo o sňatek z rozumu z obou stran. Následně se přestěhovali do Prahy, kde téměř ihned začalo domácí násilí ze strany manžela. Jelikož v bytě nebydleli sami, bylo jí nakázáno zdržovat se pouze v jednom pokoji a být neustále zahalená. Po týdnu jela do Brna s tím, že se chce rozvést. Byla však odmítnuta s odůvodněním, že je rozmazlená Evropanka a rozvod není možný. Vrátila se tedy zpátky do Prahy k manželovi, ale příliš dlouho tam nevydržela. Při hádkách dle jejích slov začaly létat žehličky, pánve a paní Pavlína tento stav vydržela dalších šest týdnů. Pak nadobro utekla i s kamarádkou do Brna. Na stolku nechala manželovi prstýnek, a tím pro ni manželství skončilo. Paní Pavlína také uvádí, že při náboru nových muslimek se jim celá pravda o islámu tají. Předseda brněnské muslimské obce tvrdí, že se mají ženy rozlišovat dle toho, kolik se jim o islámu může říci, aniž by se vyděsily. Ženy pak nemají úplné informace a jejich představy o islámu mohou být pak zkreslené. Tento příběh naleznete na: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-udalosti/298198/sokujici-zpoved-ceske-muslimky-islam-v-cesku-domaci-nasili-a-mnohozenstvi.html>⁸²

⁸¹ Rie: *Vdala jsem se za muslima. Mám se být?* Prozeny.blesk.cz [online]. [vid. 2018-02-21]. Dostupné z: <http://prozeny.blesk.cz/clanek/pro-zeny-laska-a-vztahy/234341/vdala-jsem-se-za-muslima-mam-se-bat.html>

⁸² *Šokující zpověď české muslimky: Islám v Česku? Domácí násilí a mnohoženství!* Blesk.cz [online]. [vid. 2018-02-21]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-udalosti/298198/sokujici-zpoved-ceske-muslimky-islam-v-cesku-domaci-nasili-a-mnohozenstvi.html>

8. ISLÁM A NÁSILÍ NA ŽENÁCH

Málokteré náboženství je dnes v obecných představách tolik spojováno s násilím, jako právě islám. Někteří mohou namítat, že například křesťanství a s ním spojené křížácké války a tažení či upalování domnělých čarodějnic rovněž nebyly žádné humánní záležitosti a jistě by měl pravdu. V čem ale značný rozdíl dle mého názoru je, že právě uvedené křížácké války či pronásledování a vraždění domnělých čarodějnic je záležitost středověku, kdežto násilí v islámu převládá v dnešní době ve větším či menším měřítku stále. To, že v některých islámských zemích je například stále možné bez řádného soudu ukamenovat ženu za nevěru či odsouzení k smrti za odpadnutí od víry, je pro běžného Evropana nemuslima neuvěřitelné. Stejně tak, že ženám je ve většině muslimských zemí upírána řada práv a v neposlední řadě i to, že jsou stále běžně vystavovány hrubému násilí, které je většinovou společností tolerováno. Problém dle mého názoru přetrvává nejen v tom, že bití ženy dovoluje právě Korán a vždy se najdou tací, kteří si jej vyloží k odůvodnění svého jednání a také v tom, že násilí na ženách v muslimských zemích není považováno za něco mimořádného. V následujících podkapitolách se tomuto problému budu věnovat podrobněji.

8.1. Dovolené bití ženy dle Koránu

Korán verš 4:34

Muži zaujímají postavení nad ženami proto, že Bůh dal přednost jednomu z vás před druhými, a proto, že muži dávají z majetků svých (ženám). A ctnostné ženy jsou pokorně oddány a střeží skryté kvůli tomu, co Bůh nařídil střežit. A ty, jejichž neposlušnosti se obáváte, varujte a vykažte jim místa na spaní a bijte je! Jestliže vás jsou však poslušny, nevyhledávejte proti nim důvody! A Bůh věru je vznešený, veliký.⁸³

Před několika lety se v Německu objevila kniha, která vzbudila velké pohoršení a emoce zejména kvůli pasážím věnovaným bití žen. V německém vydání se jmenuje „Frauen im Schutz des Islam“, což znamená v překladu „Ženy pod záštitou islámu“. Tato kniha s odvoláním na Korán připouští nejen násilí na

⁸³ Přeložil Hrbek, Ivan: *Korán*. Praha: Československý spisovatel, 2012, 526 s.

ženách, ale obsahuje dokonce i návod, jak ženu bít. Dle této knihy by měl muž s neposlušnou ženou zacházet v celkem třech fázích.

1. Muž musí svou neposlušnou ženu upomenout podle instrukcí manžela v islámu. Tato fáze je velmi milá a uvolněná. Když ale nepomáhá a neukazuje se jako efektivní, pak přichází další fáze.

2. Opustit manželčino lože, nebo když pár spí ve stejné posteli, muž jí ukáže svá záda, nebude se jí dotýkat, mluvit s ní a mít s ní styk. Tato fáze kombinuje jak laskavost, tak přísnost. I když pro oba to představuje těžkou zkoušku. Když ale nefunguje, potom přichází závěrečný krok.

3. Třetí a poslední krok. Bití bez zranění, zlomení kosti, zanechání modré nebo černé stopy na těle. V žádném případě nesmí být zasažen obličej. Bití je disciplinární akce, a nikoli odvěta nebo zranění. Žena si musí uvědomit, že její chování a vztah vůči manželovi není akceptovatelný.⁸⁴

Není velkým překvapením, že kniha byla kvůli svému obsahu označena za zakázanou a policie v Německu učinila rozsáhlé razie v mešitách s cílem tyto svazky zabavit. Stalo se tak údajně u cca 100 exemplářů. Autorem 120stránkového výtisku je zřejmě Abdul Rahman Al-Sheha, o kterém se mi bohužel nepodařilo získat více informací. Kniha je v originálu vydávána v Saúdské Arábii. Mlácení žen je dle tohoto „manuálu“ potřeba udržet v soukromí a matka nesmí být bita před dětmi. Bití má být v této podobě jakousi formou léčby a není míněno jako poníženi ženy. Také bití nesmí být použito jako náprava, pokud se choť chce s mužem rozvést.

8.2. Legalizované násilí na ženách v islámu

V některých islámských zemích doposud existují zákony, které umožňují, aby se pachatelé znásilnění vyhnuli potrestání tím, že uzavřou s poškozenou sňatek. Toto je doposud možné např. v Bahrajnu, Iráku, Libyi, Maroku, Sýrii a Tunisku.

⁸⁴ *Bijte ženu v soukromí, radi muslimská kniha. V Německu ji zakázali (Lidovky)*. Mediaoislamu.cz [online]. [vid. 2017-10-20]. Dostupné z: <https://www.mediaoislamu.cz/2010/bijte-zenu-v-soukromi-radi-muslimska-kniha-v-nemecku-ji-zakazali-lidovky/>

Velký krok v ochraně lidských práv se v tomto směru udál v Jordánsku, kde byl právní předpis postupně upravován, až v dubnu 2017 bylo královskou právní komisí králi Abdalláhu II. doporučeno, aby předpis, známý jako článek 308, zrušil. Tímto zákonem měly být chráněny oběti znásilnění, a to z toho důvodu, že jim mohlo být ublíženo ze strany jejich vlastní rodiny. Ačkoliv se nám tento stav může zdát nepochopitelný, v těchto zemích jsou znásilněné ženy a dívky považovány za viníky, jelikož se znásilnit „nechaly“. V důsledku tohoto jednání pak dojde ke zneuctění rodinné cti. Nezřídka v takových případech jsou oběti dokonce zabity, aby byla rodině vrácena její ztracená čest. Pro nás je něco takového nepředstavitelné, pro jiné drsná realita.

V Jordánsku byl dotýčný zákon postupně zmírňován. Například v poslední verzi zákona před jeho doporučením jej zrušit, byl násilníkovi umožněn sňatek s poškozenou, a to jen v případě, že oběti bylo od patnácti do osmnácti let. Další podmínkou bylo stažení obvinění ze znásilnění, které musela učinit rodina poškozené. Nicméně i tato výjimka byla zrušena. Zrušením tohoto zákona bezesporu došlo k posunu k ochraně lidských práv. Avšak nastává otázka, co bude se znásilněnými ženami a dívkami v zemi, kde jsou označovány za viníky, nikoliv oběti znásilnění? Netvrdím, že je řešením provdat oběť za násilníka, ale jak zajistit, že jí neublíží či dokonce nezabije její vlastní rodina kvůli navrácení cti? Zrušením tohoto zákona došlo k určitému pozitivnímu kroku, ale otázkou zůstává, zda byly učiněny i další nezbytné kroky, který zajistí těmto obětem ochranu. Na vyřešení si zřejmě budou oběti muset ještě počkat. Dle mého názoru je potřeba velké změny v chování a chápání obyčejných lidí a změna či zrušení jednoho zákona nic zásadního nevyřeší. V zemi, kde po staletí dochází k napadání a vraždění obětí, namísto tvrdého potrestání viníků, vede ještě daleká cesta ke skutečné ochraně lidských práv.

Obdobné praktiky však nejsou jen doménou chudých islámských zemí, ale i dokonce těch bohatých, jako například Saúdské Arábie. I v této, v mnoha směrech moderní zemi, jsou ženy, které byly znásilněny, považovány za viníky. Mnohdy jsou stíhány pro zločin cizoložství, při čemž jsou jim ukládány velmi přísné tresty. Prostřednictvím sdělovacích prostředků se k nám dostávají stále nové případy, kdy znásilněná turistka, po nahlášení zločinu na místní policii, byla stíhána za cizoložství. Dle mého názoru i práva žen v Saúdské Arábii řečeno „mírně pokulhávají“.

8.3. Obřízka

V současnosti má zkušenosti s ženskou obřízkou 130 milionů mladých žen a dívek. Přestože nejčastěji k těmto případům dochází v Africe a Střední Asii, v posledních letech se stále častěji tyto případy objevují také v evropských zemích, ve kterých žijí větší skupiny imigrantů. Podle odhadů žije například ve Velké Británii přes 70 000 žen a dívek s ženskou obřízkou.⁸⁵

Zřejmě nejhorší situace je dnes v Somálsku, kde tuto krvavou proceduru muselo podstoupit 95 % žen. V Africe je ženská obřízka dodnes věcí tradice, která se předává z generace na generaci. Dívky většinou nemají na vybranou, zda chtějí či nechtějí obřízku podstoupit. Jsou k tomu nuceny přímo rodinou, ale také zvyky, jejíž nedodržení znamená vyloučení děvčete z vesnice. V některých vesnicích dokonce panuje představa, že pokud dívka nebude do určitého věku obřezaná, stydké pysky jí srostou a jí pak vyroste penis. Řada z nich se tak dobrovolně-nedobrovolně této barbarské tradici podrobí.

Rozdíl mezi mužskou a ženskou obřízkou je značný. U mužů znamená obřízka pouze kosmetickou úpravu, která je často zdravotně přínosná. Avšak u žen se jedná o naprosto zbytečný barbarský rituál, který nejenže ženu do budoucna připraví o možnou rozkoš ze sexu a deklaruje ji tak pouze na nástroj k plození dětí a potěchu muže, ale zejména ji vystavuje značným zdravotním komplikacím či dokonce riziku úmrtí. Mezi nejčastější komplikace patří těžké krvácení, infekce, problémy s močením, cysty a neplodnost. Také se zvyšuje pravděpodobnost komplikací při porodu a riziko, že se dítě narodí mrtvé.

Podle Světové zdravotnické organizace existuje několik typů ženské obřízky. Při prvním typu dochází k částečnému nebo úplnému odstranění poštváčku. Při druhém se amputují kromě klitorisu také malé stydké pysky. U třetího typu se navíc zúží poševní otvor.⁸⁶ Tento zmiňovaný třetí typ se nazývá infibulace nebo-li faraónská obřízka. Dotyčný zúžený poševní otvor je přibližně velikosti tužky a slouží pro odtok moči a menstruační krve. O svatební noci je pak otvor zvětšen naříznutím. Dívka, která podstoupila tuto formu obřízky, velice

⁸⁵ *Více než 130 milionů dívek a žen poznamenáno ženskou obřízkou.* Unicef.cz [online]. [vid. 2017-10-15]. Dostupné z: <https://www.unicef.cz/aktualne/79882-vice-nez-130-milionu-divek-a-zen-poznamenano-zenskou-obrizkou?tag=zenska+obrizka>

⁸⁶ Pomichálková, Iveta: *Vliv ženské obřízky na zdraví žen.* Prirodovedci.cz [online]. [vid. 2017-10-12]. Dostupné z: <https://www.prirodovedci.cz/geograf/clanky/vliv-zenske-obrizky-na-zdravi-zen>

těžce snáší pohlavní styk, kdy je při každém koitu natrhávána, poté následují srůsty či krvácení. Velice obtížný je pro ni pak následující porod.

Názory na to, zda mužská či ženská obřízka má či nemá původ v islámu, se značně různí. Jedni se odvolávají na její základ v Koránu či Sunně. Druzí říkají, že nemá s islámem nic společného a jedná se pouze o kmenovou tradici, která tu byla dávno před islámem.

Řada islámských duchovních označuje ženskou obřízku za náboženskou i kulturní nezbytnost, jenž zajistí dívce čistotu v manželství. Tím, že je dívka zbavena potěchy ze sexu, má být také zaručena její věrnost manželovi. V neposlední řadě je obřízka symbolem přechodové fáze mezi věkem dívky a obdobím dospělé ženy.

Odpůrci obřízky často poukazují na Korán a verš 95 : 4 - Stvořili jsme věru člověka v postavě nejkrásnější.⁸⁷ Právě tímto výrokem naznačují to, že Bůh stvořil tělo muže v nejdokonalejší podobě a obřízka je tedy v rozporu s Koránem. Shodně pak vztahují i na tělo ženské a vyslovují se tak proti obřízce u mužů i žen.

8.4. Snahy o legalizaci nekrofilie v 21. století

V souvislosti s knihou *Sexuální mravy zakladatele islámu*, zejména částí týkající se nekrofilie, jsem si vzpomněla na zprávy v mediích, které hovořily o snahách legalizovat soulož se zemřelou manželkou či manželem v Egyptě. Bylo to v roce 2012 a ve světě vzbudily značný rozruch. Podle těchto informací byly činěny v egyptské Káhiře pokusy na prosazení zákonů, které měly značným způsobem poškozovat práva žen. Islamisty ovládaný parlament měl prosazovat, aby ženy mohly do manželství vstupovat již jako čtrnáctileté. Dále prosazovali návrhy uvažující o omezení práva žen na vzdělání a zaměstnanost či zákon, který by umožňoval mužům souložit se zemřelou manželkou ještě šest hodin po jejím úmrtí. V této věci se vyslovil marocký klerik Zamzani Abdul Bari prohlášením, že manželství trvá i po smrti. Vše ještě „okořenil“ tím, že právo na soulož má nejen muž, ale také žena s mrtvým manželem. Není mi sice jasné, jak by tohoto aktu žena mohla po smrti manžela technicky docílit, tedy pokud by o něco takového zájem projevila, ale od výše uvedeného klerika je v skutku milé, že by toto potěšení chtěl dopřát i ženám. Proti výše popisovanému se samozřejmě postavila

⁸⁷ Přeložil Hrbek, Ivan: *Korán*. Praha: Československý spisovatel, 2012, 125 s.

egyptská Národní rada pro ženy, která se obávala ohrožení do té doby těžce vydobytych práv. K samotným snahám zlegalizovat nekrofilii se následně ohradila i egyptská ambasáda v Londýně pro list Daily Mail s tím, že se jedná o naprostou nepravdu a žádné takové snahy činěny nebyly. Zda tyto pokusy byly či nebyly činěny, se s největší pravděpodobností nedozvíme.

8.5. Násilí na ženách v České republice

Nutno však zdůraznit, že násilí na ženách není jen doménou muslimských zemí a muslimských mužů. Stejně tak každý muslim není zákonitě násilníkem. Například dle zprávy *Muži a násilí v České republice*, kterou vypracovala pracovní skupina *Muži a rovnost žen a mužů v roce 2016*, jenž spadá pod Úřad vlády České republiky, zažilo v naší republice fyzické nebo sexuální násilí 32 % žen, sexuální zneužívání 12 % žen a znásilnění 5 % žen či nebezpečné pronásledování 9 % žen. Avšak i zde je potřeba mít na paměti, že nahlášeno je jen zanedbatelné procento z celkového počtu těchto činů a reálná čísla můžou být až několikanásobně vyšší.

Zprávu doporučuji přečíst všem, kteří se o problematiku násilí mužů v České republice zajímají. Obsahuje nejen část věnovanou násilí na ženách, ale i kapitoly o násilí na školách, šikaně v pracovních organizacích či násilných činech v armádě a řadu dalších. Naleznete ji přímo na internetových stránkách Vlády České republiky – dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/zprava-muzi-a-nasili-v-ceske-republice-150013/>⁸⁸

⁸⁸ Oddělení rovnosti žen a mužů ÚV ČR. *Zpráva Muži a násilí v České republice*. Vlada.cz [online]. [vid. 2017-9-21]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/zprava-muzi-a-nasili-v-ceske-republice-150013/>

ZÁVĚR

Islámské právo je u nemuslimské populace v drtivé většině vnímáno negativně a právě manželství je jedním z nejdiskutovanějších témat, a to v souvislosti s právy žen. Do značné míry je ovlivněno a zkresleno nabízeným mediálním obrazem, kdy jsou sdělovány v převážné většině zprávy negativní a muslimská žena je popisována jako osoba utlačovaná, téměř bezprávná. Skutečností však je, že vstup islámu znamenal bezesporu velký pokrok na poli práv žen a zlepšení jejich postavení ve společnosti. K nejdůležitějším získaným právům ženy patří nárok na dědictví, které do té doby žena neměla, dále omezení polygynie na maximální počet čtyř manželek, stejně tak stanovení podmínek rozvodu či zákaz zdědění vdovy. Byla také zrušena do té doby běžná výměna nevěst mezi rodinami, při které se nevyplácelo věno. Při této výměně odevzdal muž svoji dceru či sestru muži, jehož rodinnou příslušnici (nejčastěji dceru či sestru) si vzal za manželku. Sice i v dnešní době jsou uzavírány sňatky mezi týmiž rodinami, ale věno je zde vždy vypláceno z důvodu finančního zajištění ženy jednak po dobu manželství, pak i po jeho případném ukončení rozvodem či úmrtím manžela.

Pro muslima jsou nejdůležitějšími pilíři jeho života víra a rodina. Muslimské rodiny jsou tradičně velmi početné, kdy se jednotliví členové mezi sebou velmi často navštěvují a jsou v těsnějším kontaktu, než je často zvykem u nemuslimské populace. Není pro ně myslitelné bydlet pár desítek kilometrů od jednotlivých členů rodu a pravidelně se nenavštěvovat. Důležitost rodiny a její nedotknutelnost podtrhuje skutečnost, že muslimové také nemají mnoho domovů pro důchodce, a to z důvodu, že je považováno za potupu nepostarat se osobně o své rodiče. Pokud se z nějakého důvodu nemůže o ně postarat přímý potomek, nastupují další příbuzní. Teprve až pokud těch není, skončí rodiče v domově pro důchodce. Velikost rodiny také odráží postavení muže ve společnosti, kdy čím větší rodina, tím větší vážnosti se její otec v muslimské obci těší. Muslimové jsou nabádáni k uzavírání manželství a s ním spojenému plození dětí přímo Koránem, přičemž na staromládenectví či staropanenství je nahlíženo jako na jednání nežádoucí.

Zásadní roli v životě žen zastávají jejich otcové, posléze manželé, kteří mají v rodině výsadní rozhodovací úlohu. Osud žen tedy závisí na vybrání vhodného manžela. Dříve bylo naprosto běžné, že rodiče vybírali snoubence a

snoubenky pro své potomky. Do dnešních dní toto mnohdy přetrvalo, ale mnohé z žen považují tento počín za starost o jejich budoucnost více než za omezování. Samozřejmě jsou jistě takové, kterým to vadí a s menšími či většími úspěchy si dokáží prosadit svoji vůli. Osud muslimské ženy tak ovlivňuje spousta faktorů, zejména její rodina, respektive její mužští příbuzní.

Je potřeba si uvědomit, že podmínky, ve kterých muslimské ženy žijí, nejsou stejné a nelze je tedy zevšeobecňovat. Neliší se pouze v rámci jednotlivých zemí, ale téměř oblast od oblasti. Nejhorší jsou na tom ženy v chudých, často válkou postižených zemích, jako například Afghánistán či Jemen. Jedná se o země, kde nejsou často dodržována základní lidská práva a již vůbec práva týkající se žen. Často však není hlavní příčinou islám jako takový, ale tamní regionální zvyklosti, které přetrvávají zejména v chudých oblastech a v krajích s vysokou negramotností obyvatel.

Přes výše uvedené se domnívám, že drtivá většina muslimských žen je se svým životem spokojená. Nikdy nepoznaly jiný způsob život a nemají tedy s čím srovnávat. Pokud by tomu tak nebylo, jak si jinak vysvětlit skutečnost, že islám je druhým nejrozšířenějším náboženstvím na světě a počet jeho vyznavačů se uvádí 1,5 miliardy, přičemž se neustále zvyšuje.

Co spatřuji za problematické v souvislosti s manželstvím v islámu je zejména ta skutečnost, kdy ani po téměř čtrnácti letech nelze hovořit o rovném postavení muže a ženy v islámském manželství.

SUMMARY

Ziel dieser Arbeit ist es, dem Leser in einer verständlichen Form die Ehe im islamischen Recht von Beginn des Islam bis heute vertraut zu machen. Dieses Thema ist sehr interessant und ziemlich umfangreich. Ein Thema, das wir in zunehmendem Maße als Ergebnis der weltweiten Globalisierung und der Migration der Bevölkerung sehen, die bei der nicht-muslimischen Bevölkerung eine große Empörung auslöst. Eine muslimische Frau wird traditionell als eine unterdrückte, fast ungerechte Person betrachtet, die ausschließlich mit ihrem Ehemann und seinem Willen verheiratet ist. Ob dem so ist oder nicht, der Leser kann sein eigenes Urteil fällen. In dieser Arbeit werde ich kontroverse Themen oder aktuelle Ereignisse nicht vermeiden.

Die Diplomarbeit gliedert sich in acht grundlegende Kapitel, die dann unterteilt werden. Das erste Kapitel beschreibt den Ursprung und die Geschichte des islamischen Rechts. Das folgende Kapitel ist dem Propheten Muhammad gewidmet, den ich auch als Ehemann vorstelle. Das dritte und vierte Kapitel ist den Quellen des islamischen Rechts und der islamischen Rechtsschulen gewidmet. Das fünfte Kapitel ist der Ehe gewidmet. Es werden die Formen der Ehe, die Art der Schließung, die Annullierung und die Beendigung der Ehe erklärt. Der Leser wird sich auch mit dem Abschluss der Ehe oder der Altersgrenze für die Ehe vertraut machen. Kapitel Sechs ist eine Art Untersuchung der Geschichte und Gegenwart von Ehen in Saudi-Arabien und im Jemen. Des weiteren werde ich auch auf aktuelle Probleme dieser Länder im Zusammenhang mit der Ehe eingehen. Das vorletzte Kapitel befasst sich mit der Ehe zwischen Tschechen und Muslimen und beschreibt die Geschichten der einzelnen Frauen, ob positiv oder negativ. Das achte Schlusskapitel widmet sich der viel diskutierten Gewalt gegen Frauen im islamischen Recht.

SLOVNÍK POUŽITÝCH ARABSKÝCH VÝRAZŮ

abája - druh volného svrchního oděvu muslimských žen

fatwa - právní stanovisko, odpověď

idda - čekací doba ženy používaná po zrušení či zániku manželství

idžma - souhlasný názor (konzensus) autorit

istihsán - odklon od ustálené normy ve prospěch alternativního (vhodnějšího) pravidla

imán - muslimský duchovní

káfir - nevěřící

Korán - svatá kniha muslimů

maslaha - veřejný zájem

mahr - dar (věno) ženě od manžela obvykle při uzavření manželství, ale může být darován i později

misjár - manželství na pochodu

qijás - rozhodnutí v novém případě na základě analogie, logického úsudku

sunna - praxe, tradice, obvyklé jednání Mohamedovo nebo některého z jeho druhů

šaría - islámské právo

urf - obyčejové právo

wálí - zákonný zástupce ženy

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

LITERATURA

Bezoušková, Lenka: *Islámské rodinné právo se zaměřením na právo manželské*. Praha: Leges, 2013, 264 s. ISBN 978-80-87576-55-7.

Botros Zakaría, Ibrahim Raymond: *Sexuální mravy zakladatele islámu*. V Pstruží: Lukáš Lhoťan, 2015, 64 s. ISBN 978-80-904932-6-1.

Büchler, Andrea: *Das islamische Familienrecht: Eine Annäherung*. Bern: Stämpfli, 2003, 124 s. ISBN 9783727299230.

Přeložil Hrbek, Ivan: *Korán*. Praha: Československý spisovatel, 2012, 802 s. ISBN 978-80-74590-80-1.

Nojoud, Ali a Minoui, Delphine: *Dětská nevěsta: vzepřela jsem se krutým tradicím*. Alpress, 2009, 154 s. ISBN 978-80-7466-410-6.

Osina, Petr: *Základy islámského práva*. Praha: Leges, 2012, 128 s. ISBN 978-80-87576-13-7.

Potměšil, Jan: *Šaría: úvod do islámského práva*. Praha: Grada, 2012, 224 s. ISBN 978-80-247-4379-0.

Warner, Bill: *Život Mohameda: Síra*. Brno: CSPI International, 2015, 90 s. ISBN 978-80-88089-06-3.

LITERATURA ČASOPISECKÁ

Bielický, Viktor: *Muhammad a ženy*. Nový orient. 1999, roč. 54, č. 8, 299-304 s.

Bezoušková, Lenka: *Uzavírání manželství podle islámského práva a práva islámských zemí*. Právník. 2010, roč. 149, č. 1, 67-81 s.

Gorneyová Cynthia: *Příliš mladé na vdávání*. National geographic. červen 2011, 61-81 s.

Hrdličková, Ivana: *Rozvod manželství a výchova nezletilých dětí v islámském právním řádu (mýty a skutečnosti)*. Zdravotnictví a právo. 2010, roč. 14, č. 7-8, 29-33 s.

Macháček, Štěpán: *Proměny arabského manželství: muslimská žena a rodina mezi tradicí a modernitou*. Dějiny a současnost. 2004, roč. 26, č. 3, 19-22 s.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Bělka Michal: *V Německu přibývá dětských nevěst. Úřady se prou, zda sňatky uznávat.* Zpravy.idnes.cz [online]. [vid. 2017-10-108]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/detske-svatby-nemecko0u4/zahranicni.aspx?c=A160901_155810_zahranicni_mlb

Bijte ženu v soukromí, radí muslimská kniha. V Německu ji zakázali (Lidovky). Mediaoislamu.cz [online]. [vid. 2017-10-20]. Dostupné z: <https://www.mediaoislamu.cz/2010/bijte-zenu-v-soukromi-radi-muslimska-kniha-v-nemecku-ji-zakazali-lidovky/>

Bohdana Alsmoudi – Česká provdaná šťastně za muslima. Zena-in.cz [online]. [vid. 2018-02-21]. Dostupné z: <http://zena-in.cz/clanek/bohdana-alsmoudi-ceska-provdana-stastne-za-muslima>

Doležal, X. Jiří: *V Německu žije přes patnáct set dětských nevěst.* Reflex.cz [online]. [vid. 2017-10-15]. Dostupné z: <http://www.reflex.cz/clanek/komentare/75169/v-nemecku-zije-pres-patnact-set-detskych-nevest.html>

Figueras, Amanda: *Samar Badawi. Systém poručnictví v Saudské Arábii.* Iir.cz [online]. [vid. 2018-02-09]. Dostupné z: <http://iir.cz/article/pripad-samar-badawi-system-porucnictvi-v-saudske-arabii>

Jemen. Wikipedie: otevřená encyklopedie [online]. [vid. 2018-02-15]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Jemen>

KAFA, autor textu Kovanda, Radek: *Jak se zneužívají dětské nevěsty v Libanonu. Koukněte na video z falešné svatby.* G.cz [online]. [vid. 2017-10-11]. Dostupné z: <http://g.cz/jak-se-zneuzivaji-detske-nevesty-v-libanonu-kouknete-na-video-z-falesne-svatby/>

Krutá pravidla? Některé věci ženy v Saúdské Arábii stále nemohou dělat. Globe24.cz [online]. [vid. 2018-02-09]. Dostupné z: <https://globe24.cz/svet/40850-kruta-pravidla-nektere-veci-zeny-v-saudske-arabii-stale-nemohou-delat>

Lávičková, Markéta: *Jemen: Ženám právo zakázáno.* Rozvojka.cz [online]. [vid. 2018-02-15]. Dostupné z: <http://www.rozvojka.cz/clanky/1932-jemen-zenam-pravo-zakazano.htm>

Média Saúdské Arábie informovala o nejabsurdnějších rozvodech v zemi. Svět.cz [online]. [vid. 2018-02-09]. Dostupné z: <https://cz.sputniknews.com/svet/201708285874735-arabie-rozvod/>

Mohamed. Wikipedie: otevřená encyklopedie [online]. [vid. 2018-1-11]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Mohamed>

Německé úřady povolily Syřanovi bigamii, může si přivést druhou ženu. Novinky.cz [online]. [vid. 2018-1-29]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/461878-nemecke-urady-povolily-syranovi-bigamii-muze-si-privezt-druhou-zenu.html>

Oddělení rovnosti žen a mužů ÚV ČR. *Zpráva Muži a násilí v České republice*. Vlada.cz [online]. [vid. 2017-9-21]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/zprava-muzi-a-nasili-v-ceske-republice-150013/>

Pomichálková Iveta: *Vliv ženské obřízky na zdraví žen*. Prirodovedci.cz [online]. [vid. 2017-10-12]. Dostupné z: <https://www.prirodovedci.cz/geograf/clanky/vliv-zenske-obrizky-na-zdravi-zen>

Průlom v Saúdské Arábii: ženám dovolí zakládat firmy. Novinky.cz [online]. [vid. 2018-02-19]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/463789-prulom-v-saudske-arabii-zenam-dovoli-zakladat-firmy.html>

Saleh Al-Fawzan. Wikipedie: otevřená encyklopedie [online]. [vid. 2017-10-16]. Dostupné z : https://translate.google.cz/translate?hl=cs&sl=en&u=https://en.wikipedia.org/wiki/Saleh_Al-Fawzan&prev=search

Saúdská Arábie. Wikipedie: otevřená encyklopedie [online]. [vid. 2018-02-14]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Sa%C3%BAdsk%C3%A1_Ar%C3%A1bie

Šokující zpověď české muslimky: Islám v Česku? Domácí násilí a mnohoženství! Blesk.cz [online]. [vid. 2018-02-21]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-udalosti/298198/sokujici-zpoved-ceske-muslimky-islam-v-cesku-domaci-nasili-a-mnohozenstvi.html>

Vařáková Hana: *Jedna dětská nevěsta každých 7 vteřin. Místo chození do školy se musí miliony dívek starat o domov*. Zprávy.aktualne.cz. [online]. [vid. 2017-10-6]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/detske-svatby/r~428132721f8511e7bc55002590604f2e/?redirected=1506413467>

Více než 130 milionů dívek a žen poznamenáno ženskou obřízkou. Unicef.cz [online]. [vid. 2017-10-15]. Dostupné z: <https://www.unicef.cz/aktualne/79882-vice-nez-130-milionu-divek-a-zen-poznamenano-zenskou-obrizkou?tag=zenska+obrizka>